

TURUN
YLIOPISTO

KOEKÄYTTÖVERSIO

Enemmän puhetta

KOEKÄYTTÖVERSIO

Enemmän puhetta

Harjoituspaketti opetushenkilökunnalle
Kielitaidon tukeminen tienä oppimisen yhdenvertaisuuteen
ja osallisuuteen (KiTu-hanke)

Katja Haapanen

Katja Jokila

Kimmo U. Peltola

Maija S. Peltola

Minna Rihko

Henna Tamminen

Eveliina Viitala

Enni Viuhkonen

Fonetiikka ja Learning, Age & Bilingualism -laboratorio (LAB-lab)
Turun yliopisto
Hanketta rahoittaa Turun kaupunkitutkimusohjelma

Enemmän puhetta -työväline on kehitetty vuosina 2024–2026 Turun kaupunkitutkimusohjelman rahoituksella osana Turun yliopiston fonetiikan Learning, Age & Bilingualism -laboratorion Kielitaidon tukeminen tienä oppimisen yhdenvertaisuuteen ja osallisuuteen (KiTu) -hanketta. Työryhmään kuului fonetiikan, kielenoppimisen, opetuksen ja puheterapian asiantuntijoita.

Kansikuva: Ann H. / Pexels

Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta

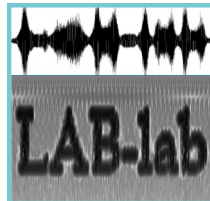
Kustantaja: Turun yliopisto 2026

ISBN: *Lisätään viralliseen versioon*

Yhteistyössä

TURKU
Kaupunkitutkimusohjelma

**TURUN
YLIOPISTO**

Lukijalle

Enemmän puhetta on suomen kielen oppimista tukeva työväline, joka on kehitetty kielitaidon tukemiseen alakoulun monikielisissä luokkahuoneissa. Työväline on kehitetty osana Kielitaidon tukeminen tienä oppimisen yhdenvertaisuuteen ja osallisuuteen (KiTu) -hanketta, jossa on tieteellisten menetelmien avulla etsitty toimivimpia keinoja tukea monikielisten oppilaiden suomen kielen puheen oppimista.

Tämä työväline on suunnattu kaikille, jotka työskentelevät S2-oppilaiden kanssa. Materiaali sisältää valmiita harjoitteita suomen kielen oppimisen eri osa-alueiden tukemiseen sekä tukimateriaalia kielen oppimisen vaikeuksien, kielen kehityksen häiriöiden ja kielenoppimisen keskeneräisyyden tunnistamiseen. Harjoitteiksi on valittu kaikille tuttuja pelejä ja leikkejä, joita käytetään soveltaen kielenoppimisen näkökulmasta. Lähes kaikkia harjoituksia voi tehdä koko oppilasryhmän kanssa oppilaiden iästä tai kielitaustasta riippumatta, ja myös suomenkieliset hyötyvät harjoittelusta. Opettaja voi soveltaa harjoitteita oman oppilasryhmänsä taitotason mukaisesti.

Harjoitukset keskittyvät niihin suomen kielen äänteisiin ja äänteellisiin piirteisiin, jotka todennäköisimmin vaativat eri kielten puhujilta harjoitusta. KiTu-hankkeessa tehdyn tieteellisen tutkimuksen perusteella yleisimpiä harjoitusta vaativia puheen piirteitä ovat suomen vokaalit, diftongit, äänteiden kestoerot sekä puheen painotus ja rytmi. *Enemmän puhetta* -työvälinettä voidaan käyttää yhdessä KieliVertailu-työvälineen¹ kanssa. Harjoitteiden tavoitteena ei ole täydellinen äidinkielen ääntämisen oppiminen, vaan ymmärretyksi tuleminen ja ymmärtäminen. Riittävä kielitaito luo paremmat mahdollisuudet oppimisen yhdenvertaisuuteen ja osallisuuteen.

Työväline on kehitetty Turun yliopiston fonetiikan Learning, Age & Bilingualism -laboratoriossa Turun kaupunkitutkimusohjelman rahoituksella vuosina 2024–2026. Työväline ja sen tukimateriaalit ovat avoimesti saatavilla verkossa osoitteessa sites.utu.fi/enemmanpuhetta. Harjoitukset ja materiaalit on luotu opetuksen, kielenoppimisen ja puheterapian ammattilaisten ja asiantuntijoiden yhteistyönä. Kaiken kehitystyön pohjana on toiminut tutkittu tieto. Haluammekin kiittää erityisesti KiTu-hankkeen tutkimukseen osallistuneita oppilaita, opettajia, opiskelijoita ja kouluja. Toivotamme antoisia leikki- ja pelihetkiä *Enemmän puhetta* -työvälineen harjoitusten parissa!

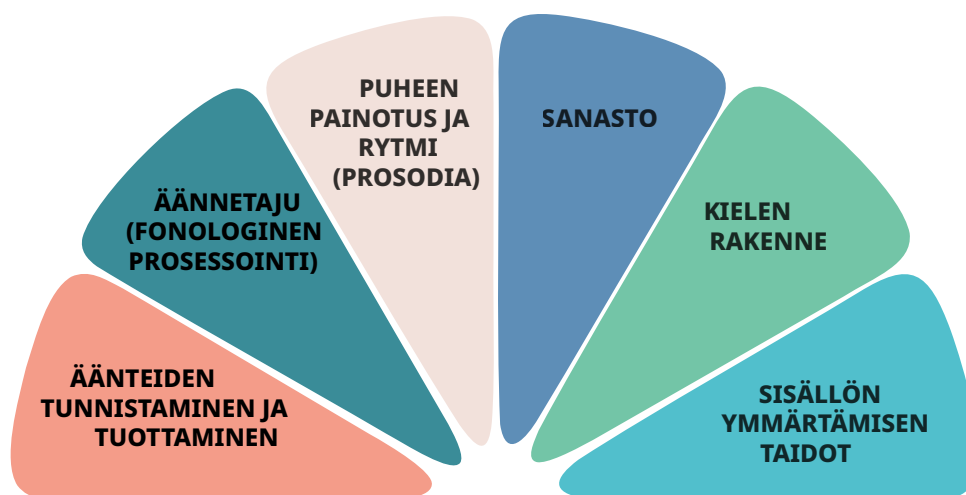
Turussa 5.12.2025

Työvälineen kehittämistyöryhmän ja toimituskunnan puolesta
Katja Haapanen ja Minna Rihko

¹Saatavilla verkossa osoitteessa sites.utu.fi/kielivertailu. KieliVertailu-työväline sisältää tietoa eri äidinkielten vaikutuksesta suomen oppimiseen.

Näin luet opasta

Kategoriat | Pelit ja leikit on jaoteltu kuuteen eri kielellisen taidon osa-alueeseen. Eri osa-alueet on merkitty värikoodeilla niiden selaamisen helpottamiseksi. Opasta ei tarvitse edetä tietyssä järjestyksessä, vaan tehtävien joukosta voi poimia aina tilanteeseen sopivan harjoituksen.

Symbolit | Jokaisen leikin ja pelin luonne on kuvailtu symboleja käyttäen. Näin voit valita kullekin ryhmällesi sopivan pelin kuhunkin tilanteeseen.

OPETTAJAVETOISESTI, YHDESSÄ TAI YKSIN

OPETTAJAVETOINEN

RYHMÄHARJOITUS

PARIHARJOITUS

YKSILÖHARJOITUS

LUOKASSA TAI MUUALLA

LUOKKAHUONEESEEN SOVELTUVA HARJOITUS

AKTIIVINEN, LUOKAN ULKOPUOLELLE SOVELTUVA HARJOITUS

VALMISTELUA VAATIVAT

HARJOITUS SISÄLTÄÄ TULOSTETTAVIA MATERIAALEJA

TURUN
YLIOPISTO

SISÄLLYSLUETTELO

YHTEISTYÖSSÄ

i

LUKIJALLE

ii

NÄIN LUET OPASTA

iii

I. ÄÄNTEIDEN TUNNISTAMINEN JA TUOTTAMINEN 1

Johdanto	2
Äänneperi vokaaleille ja konsonanteille	3
Sanapeli laudat	5
Maa-meri-taivas	10
Sana & liike	15
Haarahippa	17
Kirjain-äännehippa	18
Laiva on lastattu	19
Kirjainpolttopallo	20
Kuuletko eron?	21

II. ÄÄNNETAJU ELI FONOLOGISEN PROSESSOINNIN TAIDOT 23

Johdanto	24
Robottikieli	25
Viestijuoksu epäsanalla	26
Rikkinäinen puhelin	28
Selkään kirjoittaminen	29
Parisanelu	30

III. PUHEEN PAINOTUS JA RYTMİ ELI PROSODIA 31

Johdanto	32
Rytmittäminen yhdessä tai yksin	33
Ääneen lukeminen yksin tai yhdessä	34
Kuuntele ja toista	35
Näytelmäharjoitus	37

IV. SANASTO 39

Johdanto	40
Seitsemän perhettä	41
Missä se on?	44
Kadonneet tavarat	47
Ostoksilla	50
Seinäruusut	54
Täydellinen ystävä	56
Arvaa missä olen?	59
Miltä se tuntuu?	61
Palat sekaisin	63
Jutustelua	68
Laiva on lastattu alakäsitteillä	72
Kymmenen sekunnin peli	73

V. KIELEN RAKENNE 74

Johdanto	75
Virkeperi	76
Värikoodaus	78
Aarteenetsintä	83

VI. SISÄLLÖN YMMÄRTÄMISEN TAIDOT 88

Johdanto	89
Ajatuskartta & käsitelappuparit	90
Taralapus	91
Lumipallopeli	92

HAASTEIDEN TUNNISTAMINEN 93

Millaista tukea monikielinen oppilas tarvitsee?	94
Oppimisen haasteiden tunnistaminen koulussa	95
Puheen ja kielen kehityksen häiriöiden tunnistaminen	96
Kielenoppimisen keskeneräisyyden tunnistaminen	98

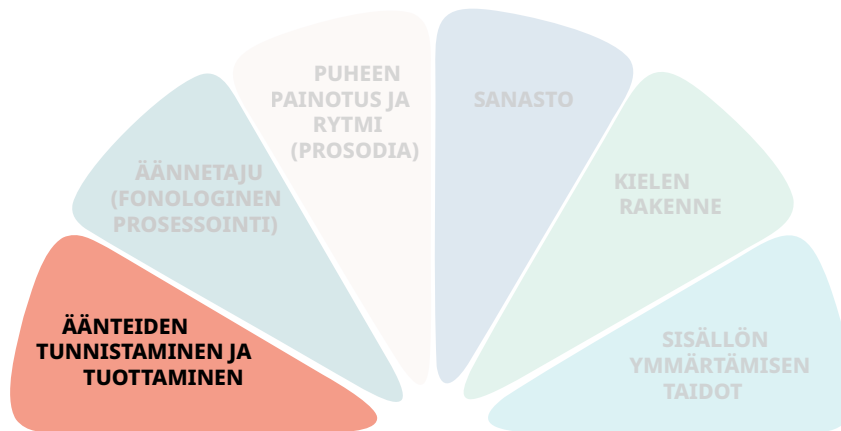
LÄHTEET 100

KIITOKSET 101

I. Äänteiden tunnistaminen ja tuottaminen

Johdanto

Äänteiden tunnistaminen ja tuottaminen

Suomen kielessä vokaalin ja konsonantin pituudet ovat oleellisia sanojen merkityksen kannalta. Siksi onkin tärkeää, että oppilas kuulee ja pystyy tuottamaan eron esim. lyhyen ja pitkän vokaalin välillä. Laatuerojen tuottaminen äänteiden /u/-/y/ ja /ɑ/-/æ/, eli u-y ja a-ä, välillä on myös keskeistä sanan merkityksen kannalta. Ja tarkoittavathan sanat suu ja syy aivan eri asioita. Usein erityisen hankala on äänne /y/ eli y, sillä se puuttuu monista kielistä kokonaan.

Näillä tehtävillä voidaan harjoitella suomen kielen haastavia äänteitä, äänteiden kesto- ja laatueroja, sekä diftongeja koko oppilasryhmän kanssa. Tutkimuksemme perus-

teella lapset hyötyvät selkeästä mallintamisesta opetellessaan uusia sanoja ja äänteitä. Harjoitteissa opettaja voikin tarvittaessa liioitella äänteitä ja artikulaatiota, jotta eron tunnistaminen on helpompaa. Oppimista tukee erityisesti se, että oppilas sekä kuulee että tuottaa puhetta mahdollisimman paljon. Toisin sanoen puhetta oppii puhumalla!

Myyös oppilaan kielitausta on hyvä huomioida, sillä eri äidinkielet vaikuttavat suomen kielen ja äänteiden oppimiseen eri tavoin. Kielten vertailuun voi tutustua tarkemmin varhaiskasvatukseen luodun oppaan avulla, joka on avoimesti saatavilla verkossa utu.fi/kielivertailu/.

Harjoitukset

Äänneperi vokaaleille ja konsonanteille

Tässä harjoituksessa oppilaat harjoittelevat pitkien ja lyhyiden äänteiden tunnistamista opettajaa kuuntelemalla. Peli on helposti luokkahuoneessa toteutettava, ja sen voi soveltaa myös liikunnalliseksi versioksi.

- Opettajalla on sanalista (s. 4), jossa on sekoitettuna minimipareja, eli sanoja, jotka poikkeavat toisistaan vain yhden äänteen verran, esim *lima-liima*, *mato-matto*.
- Opettaja lukee listaa hitaasti ääneen.
- Oppilas nostaa yhtä tai kahta kättä sen mukaan, onko sanassa lyhyt vai pitkä vokaali tai konsonantti.
- + Toiminnallisempana versiona oppilaat voivat mennä kyykkyy, kun on kyseessä lyhyt äänne ja venyttää itsenä pitkäksi, kun kuulevat pitkän äänteen.

Äänneperi vokaaleille ja konsonanteille | Sanalistat

Vokaaliharjoituksen sanat

• tiili	• lima	• kivi	• raaja	• Sari
• taakka	• parit	• ruuma	• ruma	• parit
• siika	• kura	• tuuli	• tuli	• asia
• saavi	• palaa	• vaara	• evät	• Aasia
• kina	• raja	• kuulo	• siima	• sima
• kuri	• vapa	• kuuri	• uuni	• eväät
• latu	• suri	• laama	• vapaa	• halia
• lava	• saari	• lasti	• vara	• haalia
• sivu	• kiivi	• kaatua	• kulo	• katua
• savi	• tili	• laatu	• siivu	• laasti
• uni	• takka	• laava	• suuri	• Kiina
• puuro	• pika	• liima	• puro	• kuura
• sika	• pinna	• pala	• saattaa	• lama

Konsonanttiharjoituksen sanat

• kukka	• koko	• tulli	• passi	• varras
• kyllä	• pallo	• tali	• Jouko	• kuulla
• lume	• pako	• luoto	• lakki	• Vesa
• arkki	• haku	• matto	• arki	• tulli
• kari	• Hanna	• alla	• lautta	• sattuu
• kelo	• rappu	• kumi	• veli	• joukko
• kuula	• ala	• Lassi	• Sanna	• kokko
• kisa	• katto	• luotto	• velli	• lumme
• aitta	• talli	• hana	• kello	• kassa
• Karri	• kasa	• kylä	• hakku	• rapu
• kansa	• sana	• kanssa	• Pasi	• kuka
• lauta	• vessa	• palo	• varas	• satu
• mato	• pakko	• kummi	• aita	• laki
• kissa	• kato	• tuki	• tukki	• lasi

Harjoitukset

Sanapelilaudat

Tässä pelissä oppilaat harjoittelevat vokaalien, konsonanttien ja diftongien tuottamista. Peli vaatii hieman esivalmisteluja ja sisältää tulostettavaa materiaalia. Peliä voidaan pelata neljällä eri pelilaudalla sen mukaan, mitä halutaan harjoitella.

- Valitaan, millä pelilaudalla pelataan (vaihtoehdot alla).
- Peliä varten tarvitaan noppa, tulostettu materiaali, sekä jokaiselle oppilaalle paperia, vihko ja pyyhekumi, jota voi käyttää pelimerkkinä.
- Oppilaat jaetaan 2–4 oppilaan ryhmiin.
- Ennen aloittamista sovitaan, montako kierrosta pelilautaa kierretään ennen pisteidenlaskua.
- Oppilas heittää noppaa ja etenee pelilaudalla silmäluvun verran.
- Saavuttuaan ruutuun oppilas keksii sanan, jossa esiintyy ruutuun merkitty kirjain (tai kirjaimet), sanoo sanan ääneen ja kirjoittaa sen muistiin. Esimerkiksi ruudussa "kk" oppilas keksii sanan, jossa esiintyy kk (kukka, pukki, Pekka). Samaa sanaa saa käyttää pelissä vain kerran.
- Toukan kohdalle osuessaan oppilas saa kaapata yhden sanan vasemmalla puolella istuvalta kaverilta. Tällöin kaapattu sana vedetään kaverin paperista yli ja kirjoitetaan omaan paperiin.
- Pelin lopuksi kunkin pelaajan kirjoittamat sanat lasketaan yhteen. Eniten sanoja kerännyt pelaaja on voittaja.

Pelilautavaihtoehdot:

Vokaalipeli (s. 6), konsonanttipeli (s. 7), diftongipeli (s. 8) ja sekapeli (s. 9)

Sanapelilauta | Vokaalit

!	æ	nn	o
yy			aa
Y			
			ä
oo			ää
ö	e	a	ii ← LÄHTÖ

Montako kierrosta pelasitte?

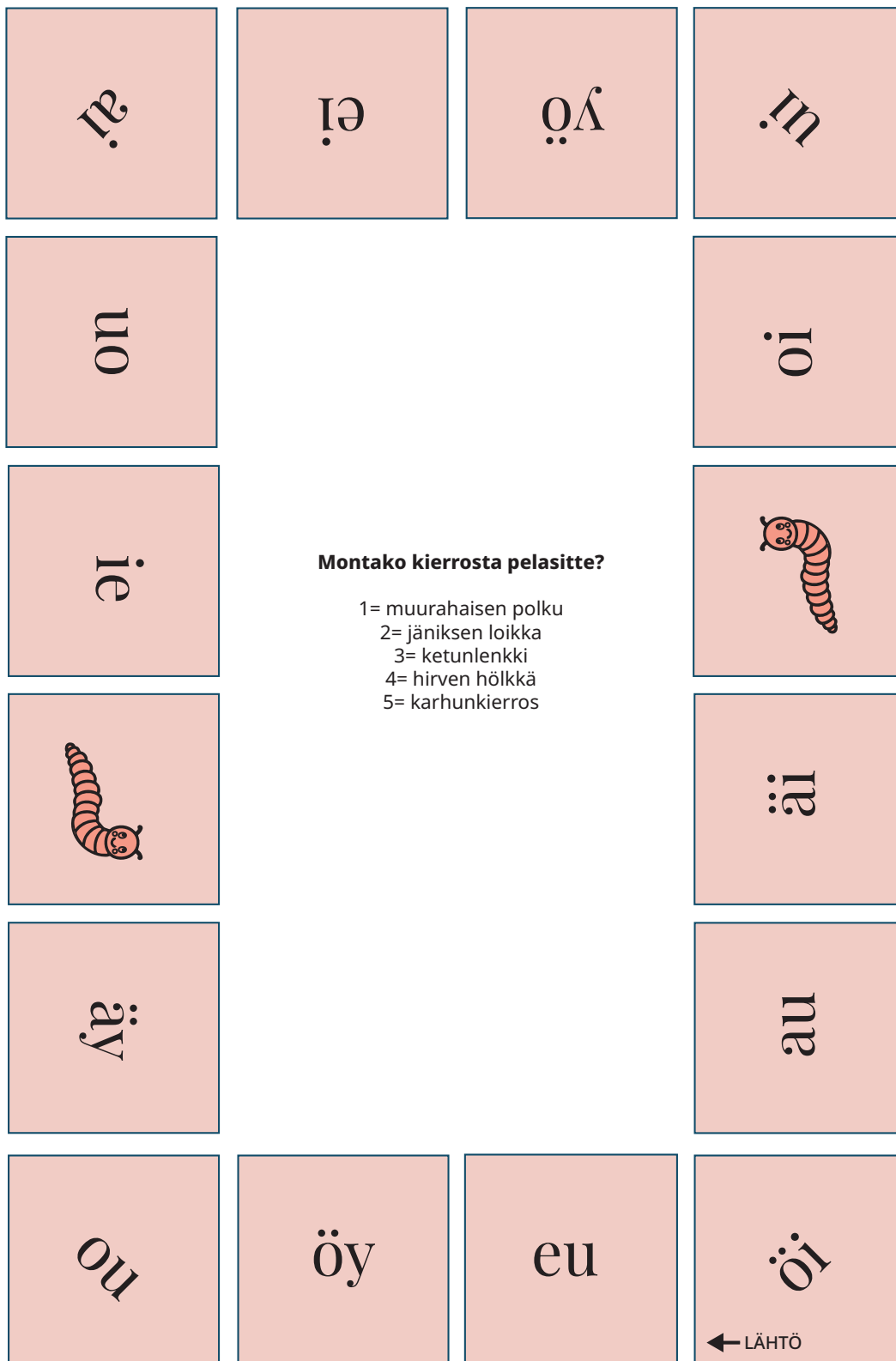
1= muurahaisen polku
2= jäniksen loikka
3= ketunlenkki
4= hirven hölkkä
5= karhunkierros

Sanapelilauta | Konsonantit

KOEKÄYTTÖVERSIO

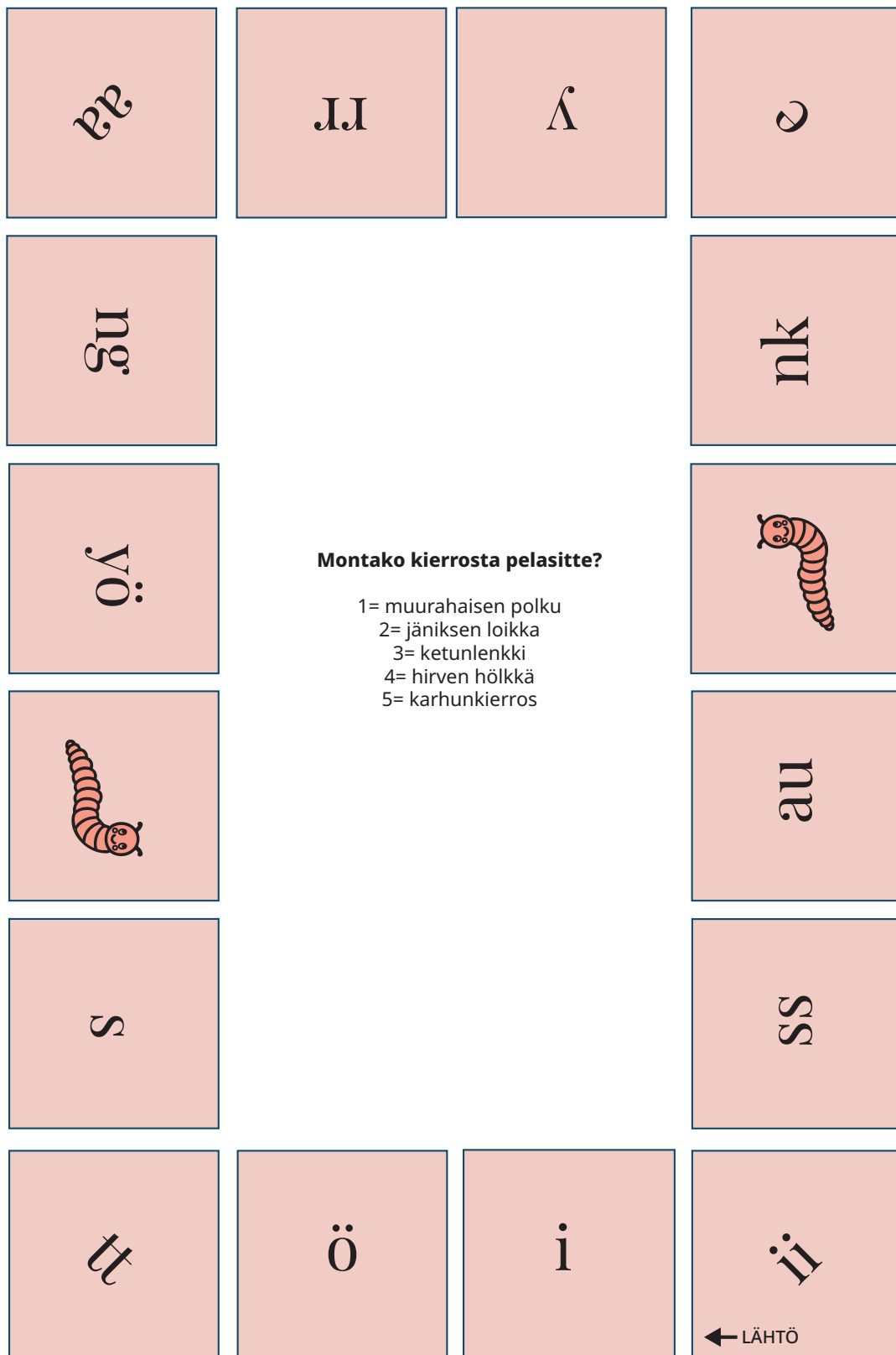
h	kk	rr	j
ng			k
m	Montako kierrosta pelasitte?		
	1= muurahaisen polku 2= jäniksen loikka 3= ketunlenkki 4= hirven hölkkä 5= karhunkierros	pp	
s		ss	
tt	v	l	n ← LÄHTÖ

Sanapelilauta | Diftongit

Sanapelilauta | Sekapeli

KOEKÄYTTÖVERSIO

Harjoitukset

Maa-meri-taivas

Tässä leikissä oppilaat harjoittelevat pitkien ja lyhyiden vokaalien ja konsonanttien sekä diftongien tunnistamista tutun maa-meri-taivas -leikin avulla. Leikki on mukautettu kielenoppimiseen sopivaksi lisäämällä siihen erilaisia suomen kielen sanoja, joissa esiintyy pitkiä ja lyhyitä äänteitä sekä diftongeja. Leikin tulostettavat materiaalit ovat helposti korvattavissa myös itsestehdyillä lapuilla.

- Luokan neljälle seinälle laitetaan laput *”Lyhyt konsonantti”*, *”Pitkä konsonantti”*, *”Lyhyt vokaali”*, *”Pitkä vokaali”* ja keskelle luokkaa lattialle *”Diftongi”* (s. 12–14).
- Opettaja valitsee yhden tehtävän sanalistaista (s. 11) ja lukee listan sanat kerran ääneen malliksi (esim. *tuli*, *tuuli*, *tuoli*, *tulli*).
- Seuraavaksi opettaja sanoo listan sanat hitaasti yksi kerrallaan (esim. *tuuli*) satunnaisessa järjestyksessä.
- Oppilaat liikkuvat sen seinän luo, johon sanan äänteet sopivat. Kun he kuulevat diftongin, istutaan alas lattialle.
- Esimerkiksi *tuuli*-sanon kuullessaan oppilaat liikkuvat seinälle, jossa on lappu *”Pitkä vokaali”*, sanon *tuli* kuullessaan seinälle *”Lyhyt vokaali”*, *tuoli*-sanon kohdalla lapset istuvat lattialle (Diftongi) ja *tulli*-sanon tapauksessa liikkuvat seinälle *”Pitkä konsonantti”*.
 - HUOM! Samaan sanaan voi olla monta oikeaa vastausta, esim. sanassa *tuli* on lyhyt vokaali ja lyhyt konsonantti. Tällöin molemmat hyväksytään oikeiksi vastauksiksi.
- + Peliin voi yhdistää sanahahmon näkemisen (opettaja kirjoittaa sanan taululle).

Maa-meri-taivas | Sanat

KOEKÄYTTÖVERSIO

Lista 1

- kiusa
- kissa
- kisa
- kiista

Lista 2

- tulli
- tuuli
- tuoli
- tuli

Lista 3

- shaali
- sali
- salli
- Sauli

Lista 4

- siili
- Soili
- suoli
- silli

Lista 5

- tuoli
- tili
- tiili
- tilli

Lista 6

- kari
- kauris
- Karri
- kaari

Lista 7

- kyllä
- kylä
- kyllä
- keula

Lista 8

- sattuu
- satu
- saatu
- soutu

Lista 9

- outo
- oota
- ota
- ottaa

Lista 10

- muta
- mutta
- muuta
- muita

Lista 11

- peura
- puro
- puuro
- purra

Lista 12

- katto
- kaulin
- kaato
- kato

Lyhyt
konsonantti

Pitkä
konsonantti

Lyhyt vokaali

Pitkä vokaali

Diftongi

Harjoitukset

Sana & liike

Tässä leikissä oppilaat harjoittelevat eri äänteiden tunnistamista toiminnallisesti liikkeen avulla. Harjoitusta voi käyttää minkä tahansa äänteen tai äänteellisen piirteen harjoitteluun. Harjoitus on helppo toteuttaa luokkahuoneessa, eikä se vaadi esivalmisteluja.

- Sovitaan harjoiteltavat äänteet, esim. /y/, /æ/, /ø/ eli y, ä, ö.
 - Esimerkkilistat sanoista löytyvät sivulta 16.
- Sovitaan jokaiselle äänteelle omat liikkeet.
 - Opettaja voi ohjeistaa esim. *"Kun kuulet sanassa äänteen y, mene kyykkyy. Kun kuulet äänteen ö, tee x-hyppy. Kun kuulet äänteen ä, pyörähdä ympäri."*
 - Jos sanassa on kaksi samaa äännettä peräkkäin, eli äänne on pitkä, tehdään liike kaksi kertaa.
- Opettaja lukee sanoja hitaasti ja selkeästi artikuloitujen listalta, ja oppilaat osoittavat liikkeen tekemällä, mikä äänne on kyseessä.
- + Vaikeustasoa voi nostaa sanottavilla sanoilla, esim. kun sanana on *pyörä*, tulee kaikki kolme liikettä suorittaa peräkkäin.
- + Mahdollisuuksien mukaan opettaja voi kirjoittaa sanat taululle sanahahmojen havainnollistamiseksi.

Sana & liike | Sanalistat

Äänne /y/

- kyy
- sytytti
- syy
- kysymys
- kyyhkynen
- tyyny
- pyry
- syksy
- syyskuu
- nykyinen
- myrsky
- lyhyt
- pyyhe
- hyvin
- lyhty
- kyykky
- nyrkki
- kyyti
- tyyl
- tynnyri
- pyrkii
- syyllinen
- pysyy
- Sylvi
- hymy
- myi
- pyysi
- Lyyli

Äänne /æ/

- täti
- lähde
- tässä
- sävel
- missä
- tehtävä
- täi
- päivä
- väli
- käsi
- pässi
- äiti
- Päivi
- mäki
- karpänen
- päällä
- hämähä
- säde
- tärkeä
- käärmä
- tähti
- väri
- määrä
- räntä
- lätkä
- hätä
- jälki
- täällä

Äänne /ø/

- henkilö
- pöllö
- pörröinen
- öinen
- söpö
- perintö
- amatööri
- lehdistö
- elimistö
- esteetön
- hengetön
- hillitön
- ilmeetön
- hölmö
- mökki
- lööppi
- enemmistö
- mökkitie
- henkilökunta
- saunamökki
- kömpelö
- pörssi
- insinööri
- söi
- löi
- kiinteistö
- ministeriö
- keittiö

Monta äännettä

- synkkä
- säyseä
- pöytä
- öitä
- syödä
- töitä
- kysyä
- röyhtäisy
- käydä
- pyytää
- myöhä
- tyylikäs
- ystävä
- tyytyväinen
- tylsä
- syötävä
- pyörä
- hyvä
- kynä
- syvä
- särky
- täynnä
- möykky
- töissä
- löytää
- köysi
- höyry
- työ

Harjoitukset

Haarahippa

Tässä harjoituksessa oppilaat harjoittelevat suomen äänteiden ja sanojen tuottamista tutun haarahipan lomassa. Harjoitus vaatii tilaa liikkua, mutta ei vaadi esivalmisteluja.

- Valitaan leikin teema (ks. alla)
- Yksi oppilaista on hippa, joka ottaa muita oppilaita kiinni kosketuksella.
- Jos hippa saa toisen oppilaan kiinni, tämä asettuu haara-asentoon.
- Vapaa oppilas voi pelastaa hänet kulkemalla haara-asennon alta keksien sovitun teeman mukaisen vapautussanan, esim. sanan, jossa on pitkä konsonantti (esim. *kukka*, *pukki*, *tikku*) tai vokaali /y/ eli y (esim. *tyyli*, *tyyny*, *tynnyri*). Samaa sanaa ei saa sanoa uudestaan.

Teemoja:

Pitkä konsonantti, lyhyt konsonantti, pitkä vokaali, lyhyt vokaali, äng-äänne, yksittäinen äänne esim. /y/

Harjoitukset

Kirjain- äännehippa

Tässä harjoituksessa oppilaat harjoittelevat suomen äänteiden ja sanojen tuottamista tutun hippaleikin avulla. Leikki vaatii tilaa liikkua, mutta ei sisällä tulostettavaa materiaalia.

- Valitaan yksi teema (ks. alla).
- Valitaan hippa, joka yrittää ottaa muita oppilaita kiinni.
- Turvaan pääsee menemällä kyykkyyyn ja sanomalla jonkin teeman mukaisen sanan. Esimerkiksi kun teemana on pitkä vokaali, voi turvasana olla *saari*. Samaa sanaa ei saa sanoa uudestaan.
- Jos ei ehdi sanomaan mitään tai sanoo uudestaan saman sanan, joutuu hipaksi.
- Tuomareita ja tarkkoja korvia tarvitaan.

Teemoja:

Pitkä konsonantti, lyhyt konsonantti, pitkä vokaali, lyhyt vokaali, äng-
äänne, yksittäinen äänne esim. /y/

Harjoitukset

Laiva on lastattu

Tämä tuttu leikki sopii hyvin ryhmätyöskentelyyn, eikä sisällä tulostettavia materiaaleja. Leikin avulla tuotetaan mahdollisimman monta eri sanaa sovitusta teemasta.

- Oppilaat pelaavat noin kuuden hengen ryhmissä.
- Peliä varten jokaiselle ryhmälle tarvitaan kiertävä esine, esim. pallo.
- Valitaan teema (ks. alla).
- Sovittu teema kannattaa aina kirjoittaa näkyviin esim. taululle.
- Oppilaat heittävät pehmeää palloa vuorotellen ringissä eteenpäin. Ennen heittoa tulee keksiä teeman mukainen sana. Samaa sanaa ei saa sanoa uudestaan.
- Esimerkiksi teemasta "pitkä vokaali" oppilas voi sanoa: "Laiva on lastattu pyykillä" ja heittää pallon vieressä istuvalle kaverille.
- Jos oppilas ei keksi sanaa, putoaa hän pelistä pois.
- Viimeinen jäljelle jäävä oppilas on voittaja.

Teemoja:

Pitkä konsonantti, lyhyt konsonantti, pitkä vokaali, lyhyt vokaali, äng-äänne, diftongi, yksittäinen äänne esim. /y/ sanassa.

Harjoitukset

Kirjainpolttopallo

Kirjainpolttopallossa oppilaat harjoittelevat suomen äänteiden ja sanojen tuottoa keksimällä sovitun teeman mukaisia sanoja mahdollisimman nopeasti. Leikki vaatii tilaa liikkua, mutta ei sisällä tulostettavia materiaaleja.

- Valitaan yksi teema (ks. alla).
- Pelaajat muodostavat ringin, jonka keskelle yksi pelaaja asettuu.
- Pelissä on mukana kaksi pehmopalloa. Toinen palloista on ringin keskellä olevalla pelaajalla, ja toinen kiertää ringissä.
- Ringissä olevat pelaajat heittelevät palloa toisilleen. Pelaajan, jolla on pallo käsissään, täytyy nopeasti keksiä leikin alussa sovitun teeman mukainen sana ja heittää pallo jollekin toiselle ringissä seisovalle pelaajalle.
- Ringin keskellä oleva pelaaja yrittää heittää omalla pallollaan sitä, jonka vuoro on ringissä keksiä sana. Jos sanan keksimisvuorossa oleva pelaaja ehditään "polttaa" ennen kuin hän keksii sanan, siirtyy hän polttajaksi ringin keskelle.

Teemoja:

Pitkä konsonantti, lyhyt konsonantti, pitkä vokaali, lyhyt vokaali, äng-äänne, yksittäinen äänne esim. /y/

Harjoitukset

Kuuletko eron?

Tässä harjoituksessa oppilaat harjoittelevat suomen kielen vokaalien tunnistamista ja erottelua kuuntelemalla, opettajajohtoisesti. Harjoituksessa keskitytään vokaalikontrasteihin u-y eli /u-y/, a-ä eli /ɑ-æ/ ja o-ö eli /o-ø/, sillä ne puuttuvat useista muista kielistä ja ovat siksi usein suomenoppijoille haastavia. Harjoitus ei vaadi esivalmisteluja.

- Opettaja kirjoittaa taululle harjoiteltavan äänneparin esim. u-y.
- Oppilaille kerrotaan, että suurimmassa osassa sanoja esiintyy sama äänne /u/.
- Oppilaita pyydetään nostamaan kättä aina, kun he kuulevat erilaisen äänteen /y/.
- Opettaja lukee listan (s. 22) alusta loppuun rauhalliseen tahtiin niin, että oppilailla on aikaa reagoida kättä nostamalla erilaisen äänteen kuullessaan (alleviivattuna listassa).
- Samoin toimitaan äänneparien a-ä ja o-ö kanssa. Ensimmäinen äänne on säännönmukainen ja toinen äänne on poikkeus, jonka kuullessaan oppilas nostaa kätensä.

Harjoiteltavat äänteet:

u-y eli /u-y/, a-ä eli /ɑ-æ/, o-ö eli /o-ø/

Kuuletko eron? | Sanalistat

Vokaalien u-y eli /u-y/ erottelu

• puu	• <u>tyy</u> li	• sulka	• tuoli	• tuuli
• tuli	• suli	• <u>vy</u> ö	• puro	• <u>pysä</u> kki
• kuu	• suuri	• purje	• kuusi	• tukka
• <u>sy</u> y	• <u>ty</u> ö	• puuro	• <u>yl</u> ös	• <u>ympy</u> rä
• luu	• suo	• huppu	• <u>ty</u> kki	• musiikki
• <u>sy</u> li	• luo	• <u>hy</u> ppy	• muta	• <u>hy</u> lly
-

Vokaalien a-ä eli /ɑ-æ/ erottelu

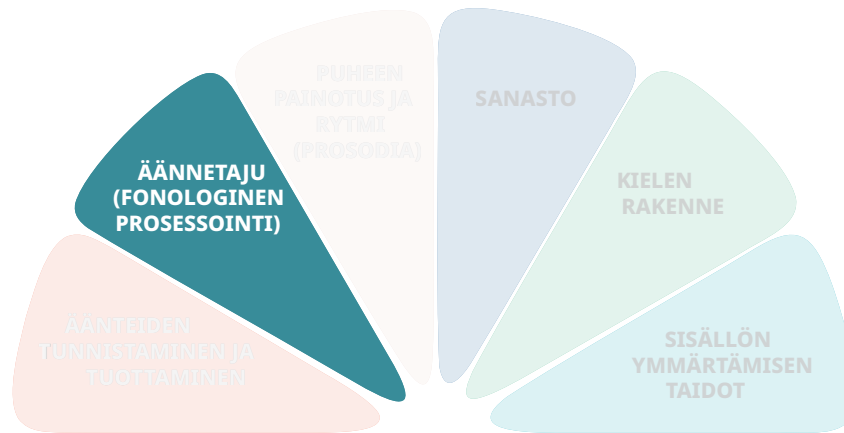
• kassa	• <u>tä</u> kki	• jakaa	• <u>pä</u> ssi	• <u>tä</u> hti
• kaali	• väärä	• <u>jää</u> telö	• <u>sä</u> kki	• aamu
• kana	• saari	• sade	• palaa	• <u>pä</u> ivä
• <u>kä</u> si	• vaara	• sauna	• salaa	• rasia
• maali	• <u>pel</u> kää	• kasa	• <u>hä</u> kä	• <u>lä</u> hti
• aurinko	• paras	• <u>sä</u> ä	• haka	• kala
-

Vokaalien o-ö eli /o-ø/ erottelu

• onni	• <u>pö</u> ytä	• <u>kö</u> yhä	• sormi	• possu
• soi	• sonni	• korkea	• torni	• poika
• <u>sö</u> i	• <u>pö</u> llö	• rohkea	• <u>tö</u> rmäsi	• <u>le</u> htiö
• pouta	• koru	• <u>rö</u> yhkeä	• toinen	• koti
• rooli	• koira	• <u>tö</u> issä	• <u>ty</u> ö	• soitin
• <u>hen</u> kilö	• poni	• <u>ko</u> tona	• tori	• <u>sö</u> pö

II. Äännetaju eli fonologisen prosessoinnin taidot

Johdanto

Äännetaju eli fonologisen prosessoinnin taidot

Äänteet ovat puheen pienimpiä merkityksellisiä palasia, joita yhdistelemällä voimme muodostaa erilaisia sanoja. Fonologisella prosessoinnilla tarkoitetaan puhutun ja kirjoitetun kielen äännerakenteen käsittelyä, eli kykyä tunnistaa ja käsitellä puheen äännejä ja niiden merkityksiä. Siihen liittyy kyky havaita, tallettaa muistiin ja hakea muistista sekä muunnella äännejä.

Fonologinen prosessointi koostuu kolmesta osa-alueesta: fonologisesta tietoisuudesta (ymmärrys siitä, että kieli koostuu

äänteistä), sarjallisen nimeämisen taidoista (nopea ja virheetön tuttujen asioiden nimeäminen), sekä lyhytkestoisesta muistista.

Fonologisen tietoisuuden avulla lapsi esimerkiksi tunnistaa, että sanassa "saari" on kaksi tavua, siinä on sama riimi kuin sanassa "vaari", ja kun siitä poistaa ensimmäisen äänneen, saadaan aikaan uusi sana "aari", ja hän osaa yhdistää äänteet /a/, /r/, /i/ sanaksi Ari. Fonologisen prosessoinnin taidot ovat keskeisiä myös lukemaan oppimisen kannalta.

Harjoitukset

Robottikieli

Tässä leikissä oppilaat harjoittelevat äännetajua kuuntelemalla eli opettelevat hahmottamaan sitä, miten yksittäiset peräkkäiset äänteet muodostavat pidempiä sanoja. Leikki ei vaadi esivalmisteluja.

- Opettaja mallintaa sanomalla sanan äänne (ei kirjain) kerrallaan, esim. *kissa* eli /k/, /i/, /s/, /s/, /a/.
- Oppilaat yrittävät arvata, mikä sana on kyseessä.
- + Samaa voidaan harjoitella myöhemmin myös pareittain.
- + Tehtävässä voidaan hyödyntää muiden harjoitusten sanalistoja, esim. *Kuuntele ja Toista* (s. 36).

KÄYTTÖVERSIO

Harjoitukset

Viestijuoksu epä sanoilla

Tässä leikissä oppilaat harjoittelevat äännetajua sekä äänteiden ja kirjoituksen yhteyttä keksittyjen epä sanojen ja liikunnan avulla. Leikki sopii hyvin luokahuoneympäristöön, mutta vaatii hieman esivalmisteluja.

- Luokan ulkopuolelle kiinnitetään epäsanalista (s. 27). Joukkueet voivat käyttää samaa listaa, tai jokaiselle joukkueelle voi antaa oman listan.
- Oppilaat jaetaan 4–5 hengen joukkueisiin.
- Yksi oppilas kerrallaan juoksee luokan ulkopuolelle ja painaa mieleensä yhden epäsanana. Hän palaa luokkaan ja kertoo sanan kirjurille, joka kirjoittaa sanan ylös, jonka jälkeen juoksija asettuu itse kirjuriksi.
- Tämä toistuu, kunnes kaikki sanat on kerätty. Kirjuri siis vaihtuu jokaisen sanan jälkeen, jotta jokainen juoksee ja kirjoittaa vuorollaan.
- Oikein kirjatusta epäsanasta annetaan pisteitä ja eniten pisteitä kerännyt joukkue voittaa.

Viestijuoksu epäsanoilla | Epäsanalista

KOEKÄYTTÖVERSIO

LISTA 1

- lomuska
- vaiteliski
- kärvele
- nokertaa
- piuskeinen
- runsto
- lyntari
- muohkoilla
- sankove
- vuolimar

LISTA 2

- tääryntäjä
- holska
- nimpara
- kalvusto
- luotera
- lysittää
- hömpsyttää
- söpälti
- lötkari
- kränsyli

LISTA 3

- pöntyri
- tirmasta
- klöystellä
- vajertua
- ruhtostaa
- nimpeytyä
- lypistäytyä
- lurkas
- västinen
- jöpsäkkä

LISTA 4

- kavuruinen
- sulppava
- rantinen
- möiskeä
- hailokas
- jarmiva
- nöpsäri
- kisnukka
- röpseli
- ränkylä

KÄYTTÖVERSIO

Harjoitukset

Rikkinäinen puhelin

Tässä leikissä oppilaat harjoittelevat ryhmissä sanojen ja äänteiden tunnistamista, tuottoa sekä kuullun ymmärtämistä. Harjoituksessa leikitään rikkinäistä puhelinta kuiskaamalla kuultu sana seuraavan kaverin korvaan. Leikki sopii hyvin luokkahuoneessa toteutettavaksi, ja vaatii vain hieman esivalmisteluja muistilapuille kirjoitettavien epäsanojen muodossa.

- Oppilaat muodostavat 5–10 hengen ringin.
 - Yksi oppilaista lähettää viestin kuiskaamalla sen seuraavan oppilaan korvaan.
 - Viestinä voidaan käyttää yhtä sanaa, lausetta, yhtä epäsanaa, tai vaikeimmillaan epäsanalauseetta. (Epäsanoja on valmiina listana s. 27)
 - Seuraava oppilas kuiskaa viestin vieressään olevalle, ja samaan tapaan jatketaan viimeiseen oppilaaseen asti.
 - Viimeinen oppilas sanoo viestin ääneen.
- + Jos rikkinäistä puhelinta halutaan pelata joukkuepelinä, on se joukkue, jonka viesti säilyy alkuperäisenä (tai lähimpänä alkuperäistä) voittaja.

Harjoitukset

Selkään kirjoittaminen

Tässä leikissä oppilaat harjoittelevat ryhmissä sanojen muodostusta sekä kirjainten ja äänteiden yhteyttä. Harjoituksessa leikitään rikkinäistä puhelinta sanoilla piirtämällä ne kirjain kerrallaan edessä olevan kaverin selkään. Leikki sopii hyvin luokahuoneessa toteutettavaksi, ja vaatii vain hiukan esivalmisteluja muistilapuille kirjoitettavien sanojen muodossa.

- Oppilaat jaetaan noin kuuden oppilaan jonoihin.
 - Jonon viimeinen oppilas saa opettajalta sanalapun (tai keksii vihkoon oman sanan).
 - Sanoina voidaan käyttää joko oppitunnin kappaleen ydinsanoja tai esim. *Sana & liike* -leikin sanoja (s. 16) tai vaikeampaa epäsanalistaa (s. 27)
 - Oppilas kirjoittaa sanan ensimmäisen kirjaimen edessään olevan oppilaan selkään.
 - Tämä jatkaa viestiä kirjoittamalla saman kirjaimen seuraavan oppilaan selkään jne.
 - Etummainen oppilas kirjoittaa kirjaimen taululle.
 - Tämän jälkeen takimmainen oppilas antaa seuraavan kirjaimen.
 - Lopulta kirjaimista muodostuu taululle sana.
- + Pienempien oppilaiden kanssa sana voidaan lopuksi tavuttaa vetämällä viivat tavujen välille.

KÄYTTÖVERSIO

Harjoitukset

Parisanelu

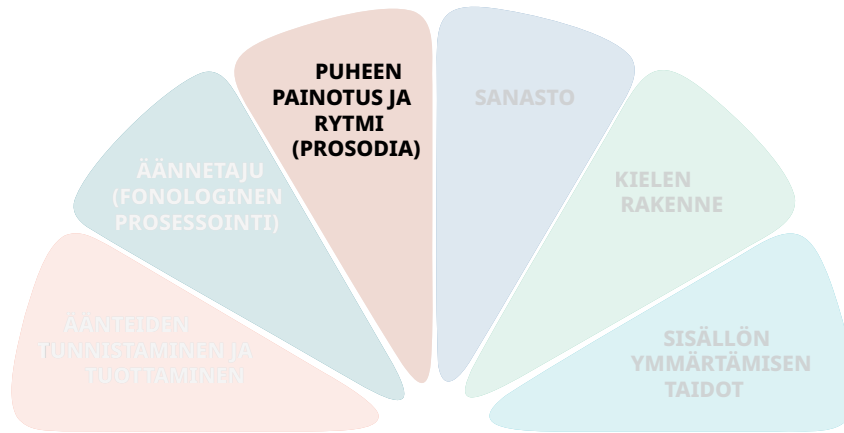
Tässä harjoituksessa oppilaat harjoittelevat äänteiden ja kirjainten yhteyttä sekä ääntämällä että kirjoittamalla. Oppilaat työskentelevät pareittain, ja molemmat pääsevät tehtävässä sekä ääntäjän että kirjoittajan rooliin. Harjoitusta voidaan käyttää oppimateriaalien sisältösanaston opetteluun.

- Opettaja valitsee tärkeimmät sanat tai lauseet opeteltavasta oppimateriaalista, tai oppilaat voivat valita ne itse.
- Oppilas A sanelee ensin esim. kolme sanaa/lausetta oppilaalle B, joka kirjoittaa sanelun mukaisesti tarkasti vihkoon.
- Vaihdetaan rooleja.
- Lopuksi sanat/lauseet tarkastetaan yhdessä opettajan kanssa.

III. Puheen painotus ja rytmi eli prosodia

Johdanto

Puheen painotus ja rytmi eli prosodia

Puheen painotus ja rytmi ovat puheen prosodisia piirteitä, jotka vaikuttavat merkittävästi puheen ymmärrettävyyteen. Oikea-aikainen painotus ja rytmi auttavat hahmottamaan sana- ja lauserajoja puhees-

ta. Prosodian prosessointi on yksittäisiä ään-teitä haastavampaa ja automatisaatio tapah-tuu hitaammin. Toisin kuin monessa muussa kielessä, suomen kielessä paino on aina en-simmäisellä tavulla.

Harjoitukset

Rytmittäminen yhdessä tai yksin

Näissä harjoituksissa oppilaat pääsevät itse tuottamaan painotusta ja rytmiä yhdessä liikkuen ja laulaen. Harjoitukset voi helposti varioida myös nauhoitettaviksi kotitehtäviksi.

- Alkutavun eli painollisen tavun taputus. Luetaan tekstiä tai lauletaan tuttua laulua yhdessä alkutavua taputtaen.
- Rytmiä voi harjoitella myös esim. kävellen puheen rytmissä, naputtaen pöydän reunaan, polkien rytmiä jalalla lattiaan jne.
- + Tehtävän voi muokata myös itsenäisesti toteutettavaksi kotitehtäväksi. Kotitehtävä kannattaa nauhoittaa myöhempää yhdessä kuuntelemista varten.

Harjoitukset

Ääneen lukeminen yksin tai yhdessä

Ääneen lukeminen on tehokas tapa harjoitella puheen rytmiä. Tämä harjoitus soveltuu sekä kotitehtäväksi että luokassa ryhmän kanssa toteutettavaksi.

- Oppilas lukee opettajan valitsemaa tekstiä (esim. lukuläksyä) ääneen ja mahdollisesti myös äänittää sen.
 - Oppilaan kannattaa kuunnella omaa lukemistaan äänitteeltä.
 - Myös palautteen saaminen opettajalta on hyödyllistä.
- + Tekstejä kannattaa lukea lisäksi tunnilla yhteen ääneen.

Harjoitukset

Kuuntele ja toista

Tämä opettajajohtoinen, perinteinen ja tehokas menetelmä auttaa luonnollisen painotuksen löytämisessä. Harjoitus on helppo toteuttaa luokahuoneessa, eikä vaadi esivalmisteluja.

- Opettaja laittaa sanalistan (s. 36) näkyviin ja lukee siitä rauhallisesti sanan kerrallaan.
- Oppilaat toistavat sanan kiinnittäen huomiota ensimmäisen tavun painollisuuteen.
- Opettajan tulee kiinnittää erityistä huomiota omaan intonaatioonsa, jotta se pysyisi mahdollisimman luonnollisena (listaa lukiessa tulee helposti nostaneeksi intonaatiota sanan lopussa).

Kuuntele ja toista | Sanalista

- omena
- hevonen
- kaneli
- nappula
- kirjain
- hiekka
- täytekakku
- sateinen
- paletti
- valokuva
- pianisti
- autotalli
- kevätpäivä
- ilmapallo
- sateenkaari
- suklaalevy
- muuttolintu
- oppilas
- koululuokka
- kesäloma
- kanala
- juna-asema
- kenguru
- krokotiili
- sanomalehti
- piparkakku
- vaaleanpunainen
- oppikirja
- lumilinna
- pöytäliina

Harjoitukset

Näytelmäharjoitus

Näytteleminen on luova ja hauska tapa harjoitella luonnollista puhetta. Hassuttelu eri äänensävyillä tekee harjoituksesta innostavan. Harjoitus on helppo toteuttaa luokkahuoneessa ja vaatii vain hiukan valmisteluja.

- Oppilaat harjoittelevat valmista tai itse keksittyä dialogia muuttaen joka kerta äänensävyään.
 - Mikäli käytetään valmista dialogia, voi sen tulostaa oppilasryhmille sivulta 38.
- Oppilaita voi kannustaa leikittelemään erilaisilla äänenkorkeuksilla, sävyillä ja rytmeillä. Erilaisia sävyjä voivat olla esim. iloinen, vihainen, pelokas, riemastunut, väsynyt, kyllästynyt jne.
- + Oppilaita kannattaa rohkaista keksimään omia dialogeja, sillä toimijuus kasvattaa motivaatiota.

Missä mun sukka on?

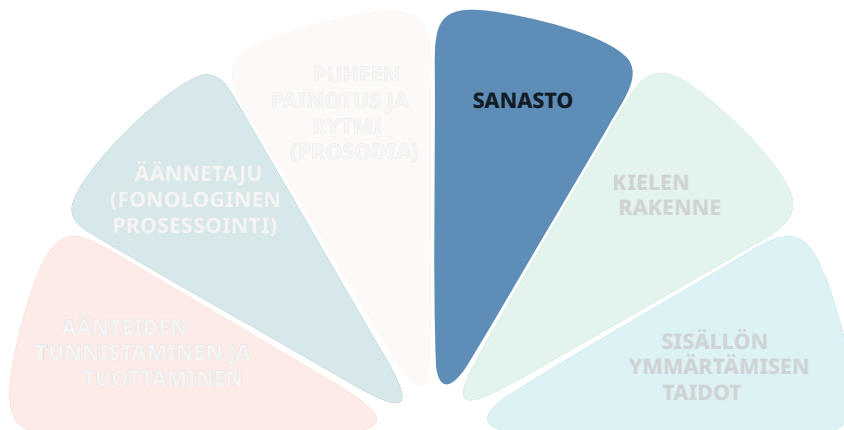
- **Emma:** Missä mun sukka on?
- **Leevi:** En mä tiedä! Ootko katsonut jääkaapista?
- **Emma:** Jääkaapista? Miks ihmeessä mun sukka olis siellä?
- **Leevi:** No viime viikolla sun hanska löytyi pakastimesta...
- **Emma:** Se oli vahinko! Mä luulin, et se oli jäätelötuutti.
- **Leevi:** Okei, mutta nyt sun sukka on kadonnut. Ootko kysynyt koiralta?
- **Emma:** (Katsoo koiraa) Rolle! Ootko syönyt mun sukan?
- **Leevi:** Se heiluttaa häntää... Se on TUNNUSTUS!
- **Emma:** Voi ei... nyt mulla on enää yks sukka. Pitääkö mun mennä kouluun näin?
- **Leevi:** Tai... laitetaan sulle muovipussi jalkaan. Se on muotisukka!

+ Esittäkää sama kohta eri tunnetiloilla:

- **Iloisesti** – kaikki on vain hassua ja hauskaa
- **Vihaisesti** – Emmaa ärsyttää, ja Leevi puolustautuu
- **Väsyneesti** – molemmat ovat uneliaita ja puhuvat hitaasti
- **Pelokkaasti** – mitä jos sukkien katoaminen on osa salaliittoa?!
- **Salapoliisina** – tutkitaan sukkajuttua vakavasti!

IV. Sanasto

Johdanto

Sanasto

Sanavarastoa voi kehittää kommunikatiivisilla leikeillä. Jotta passiivisessa sanavarastossa olevat sanat siirtyvät aktiiviseen käyttöön, kannattaa leikkejä toistaa muutamia kertoja.

Sanavarasto karttuu myös perinteisesti kirjoja lukemalla. Monikielisten lasten kannattaa aloittaa lukeminen selkokielistä kirjoista, jotta taitotaso säilyy sopivana, ja

motivaatio lukemiseen pysyy yllä ja kasvaa. Valmiita kaupallisia pelejä, jotka sopivat hyvin sanavaraston laajentamiseen ovat mm. Alias, Alfabet, Scrabble ja erilaiset sanaristikot.

Harjoitukset ovat mukaelmia Jill Hadfieldin kirjasta Elementary Communication Games (1984).

Harjoitukset

Seitsemän
perhettä

Tässä leikissä oppilaat kysyvät toisiltaan peruskysymyksiä löytääkseen "perheensä". Leikki sopii parhaiten aloitteleville suomenpuhujille, ja se on helppo toteuttaa maksimissaan 25 oppilaan luokassa. Leikkiin vaaditaan etukäteen tulostettavia materiaaleja.

- Harjoiteltava sanasto: perhesanastoa, suomalaisia kaupunkeja, numerot 1–30.
- Kopioi jokaiselle oppilaalle oma roolikortti (s. 42–43). Kortteja on 25 oppilaalle. Korteista muodostuu seitsemän perhettä. Yhdessä perheessä on 2–5 jäsentä. Jos oppilaita on vähemmän, voi osan korteista jättää pelistä pois samalla varmistaen, että peliin jäävät kortit muodostavat kokonaisia perheitä (ks. alla).
- Oppilaat tutustuvat ensin hyvin omaan roolikorttiinsa ja lähtevät sitten liikkumaan luokassa ja kyselemään toisiltaan kysymyksiä nimestä, iästä, sisaruksista, asuinpaikasta jne.
- Eri perheissä saattaa olla samannimisiä jäseniä, jolloin oppilaan täytyy kysyä mahdollisimman monta eri kysymystä löytääkseen juuri oman perheensä kaikki jäsenet.
- Leikki loppuu, kun kaikki ovat löytäneet oman perheensä.

Mukaillen Jill Hadfieldin Elementary Communication Games (1984, s. 6)

Perheet ovat:

Ali, Juulia, Aarni ja
Laura (Tampere)

Ali, Juulia, Laura, Aarni
(Jyväskylä)

Lauri 26 v. ja Juulia 23 v.
(Jyväskylä)

Lauri 26 v. ja Juulia 25 v.
(Jyväskylä)

Lauri, Sofia, Toivo, Kerttu ja Väinö
(Jyväskylä)

Lauri, Sofia, Toivo, Kerttu ja Väinö
(Tampere)

Ali 29 v., Sofia 7 v. ja Aarni
(Jyväskylä)

Seitsemän perhettä | Roolikortit 1/2

Leikkaa roolikortit yksittäisiksi kappaleiksi. Kortit voi myös laminoida uusiokäyttöä varten.

Ali

Olet 29-vuotias.
Vaimosi nimi on Juulia.
Hän on 23-vuotias.
Teillä on kaksi lasta, Aarni ja Laura.

Juulia

Olet 23-vuotias.
Miehesi nimi on Ali.
Hän on 29-vuotias.
Teillä on kaksi lasta, Aarni ja Laura.
Te asutte Tampereella.

Aarni

Sinun isäsi nimi on Ali.
Sinulla on yksi sisko, Laura.
Te asutte Tampereella.

Laura

Sinun isäsi nimi on Ali.
Sinulla on yksi veli, Aarni.
Te asutte Tampereella.

Ali

Olet 29-vuotias.
Vaimosi nimi on Juulia.
Teillä on kaksi lasta, Laura ja Aarni.
Te asutte Jyväskylässä.

Juulia

Olet 23-vuotias.
Miehesi nimi on Ali.
Hän on 29-vuotias.
Teillä on kaksi lasta, Laura ja Aarni.
Te asutte Jyväskylässä.

Aarni

Sinun isäsi nimi on Ali.
Asut Jyväskylässä.
Sinulla on yksi sisko, Laura.

Laura

Isäsi nimi on Ali.
Asut Jyväskylässä.
Sinulla on yksi veli, Aarni.

Lauri

Olet 26-vuotias.
Vaimosi nimi on Juulia.
Hän on 23-vuotias.
Teillä ei ole lapsia.
Te asutte Jyväskylässä.

Juulia

Olet 23-vuotias.
Miehesi nimi on Lauri.
Hän on 26-vuotias.
Teillä ei ole lapsia.
Te asutte Jyväskylässä.

Lauri

Olet 26-vuotias.
Vaimosi nimi on Juulia.
Hän on 25-vuotias.
Teillä ei ole lapsia.
Te asutte Jyväskylässä.

Juulia

Olet 25-vuotias.
Miehesi nimi on Lauri.
Hän on 26-vuotias.
Te asutte Jyväskylässä.
Teillä ei ole lapsia.

Seitsemän perhettä | Roolikortit 2/2

KOEKÄYTTÖVERSIO

Leikkaa roolikortit yksittäisiksi kappaleiksi. Kortit voi myös laminoida uusiokäyttöä varten.

Lauri

Olet 26-vuotias.
Vaimosi nimi on Sofia.
Hän on 27-vuotias.
Teillä on kolme lasta,
Toivo, Kerttu ja Väinö.
Te asutte Jyväskylässä.

Sofia

Olet 27-vuotias.
Miehesi nimi on Lauri.
Hän on 26-vuotias.
Teillä on kolme lasta,
Toivo, Kerttu ja Väinö.
Te asutte Jyväskylässä.

Toivo

Äitisi nimi on Sofia.
Te asutte Jyväskylässä.
Sinulla on sisko Kerttu ja
veli Väinö.

Kerttu

Äitisi nimi on Sofia.
Te asutte Jyväskylässä.
Sinulla on kaksi veljeä,
Toivo ja Väinö.

Väinö

Äitisi nimi on Sofia.
Sinulla on yksi sisko,
Kerttu ja yksi veli, Toivo.
Te asutte Jyväskylässä.

Lauri

Olet 26-vuotias.
Vaimosi nimi on Sofia.
Hän on 27-vuotias.
Teillä on kolme lasta Toivo,
Väinö ja Kerttu.
Te asutte Tampereella.

Sofia

Olet 27-vuotias.
Miehesi nimi on Lauri.
Hän on 26-vuotias.
Teillä on kolme lasta
Kerttu, Väinö ja Toivo.
Te asutte Tampereella.

Toivo

Äitisi nimi on Sofia.
Sinulla on yksi sisko Kerttu
ja yksi veli Väinö.
Te asutte Tampereella.

Kerttu

Äitisi nimi on Sofia.
Sinulla on kaksi veljeä
Väinö ja Toivo.
Te asutte Tampereella.

Väinö

Äitisi nimi on Sofia.
Sinulla on yksi sisko,
Kerttu ja yksi veli, Toivo.
Te asutte Tampereella.

Ali

Olet 29-vuotias.
Sinulla ei ole vaimoa.
Sinulla on kaksi lasta,
Aarni ja Sofia.
Te asutte Jyväskylässä.

Sofia

Olet 7-vuotias.
Isäsi nimi on Ali.
Hän on 29-vuotias.
Sinulla on yksi veli, Aarni.
Te asutte Jyväskylässä.

Aarni

Isäsi nimi on Ali.
Sinulla ei ole äitiä.
Te asutte Jyväskylässä.
Sinulla on yksi sisko, Sofia.
Te asutte Jyväskylässä.

Harjoitukset

Missä se on?

Tässä rauhallisessa puhetehtävässä harjoitellaan huonekalujen nimiä ja tavaroiden sijaintia ilmaisevia sanoja. Harjoitus tehdään pareittain, piirtäen parin antaman suullisen ohjeistuksen mukaisesti. Peli soveltuu luokkahuoneessa toteutettavaksi, ja sisältää tulostettavia materiaaleja.

- Oppilaille kopioidaan pareittain kuvat huoneista A ja B (s. 45 ja 46). Kuvaa ei saa näyttää parille.
 - Harjoiteltava sanasto sisältää huonekaluja ja sijaintikäsitteitä (alla, päällä, vieressä, oikealla, vasemmalla, edessä, takana, yläpuolella, alapuolella, lähellä jne.)
- Kummankin oppilaan kuvan huoneesta puuttuu tavaroita, jotka puolestaan näkyvät hänen parinsa kuvassa.
- Oppilas näkee puuttuvat esineet kuvansa alariviltä.
- Oppilaan tehtävänä on kyselemällä selvittää, missä kadonneet tavarat sijaitsevat ja piirtää ne omaan kuvaansa oikeille paikoille.
- Lopuksi kuvat laitetaan rinnakkain ja tarkistetaan, ovatko kuvat samanlaiset

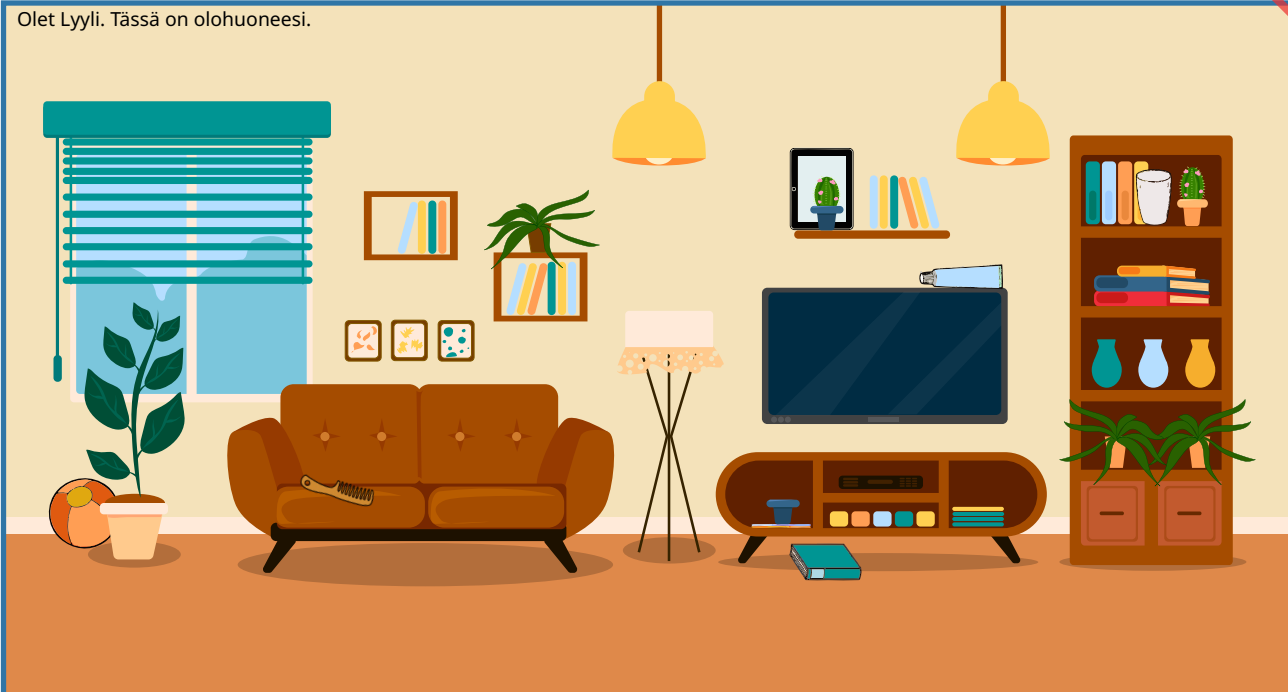
Mukaillen Jill Hadfieldin Elementary Communication Games (1984, s. 7)

Missä se on? | Huonekuvat A ja B 1/2

KOEKÄYTTÖVERSIO

Olet Lyyli. Tässä on olohuoneesi.

Olet kadottanut nämä asiat. Kysy Joonalta missä ne ovat.

Olet Joonna. Tässä on olohuoneesi.

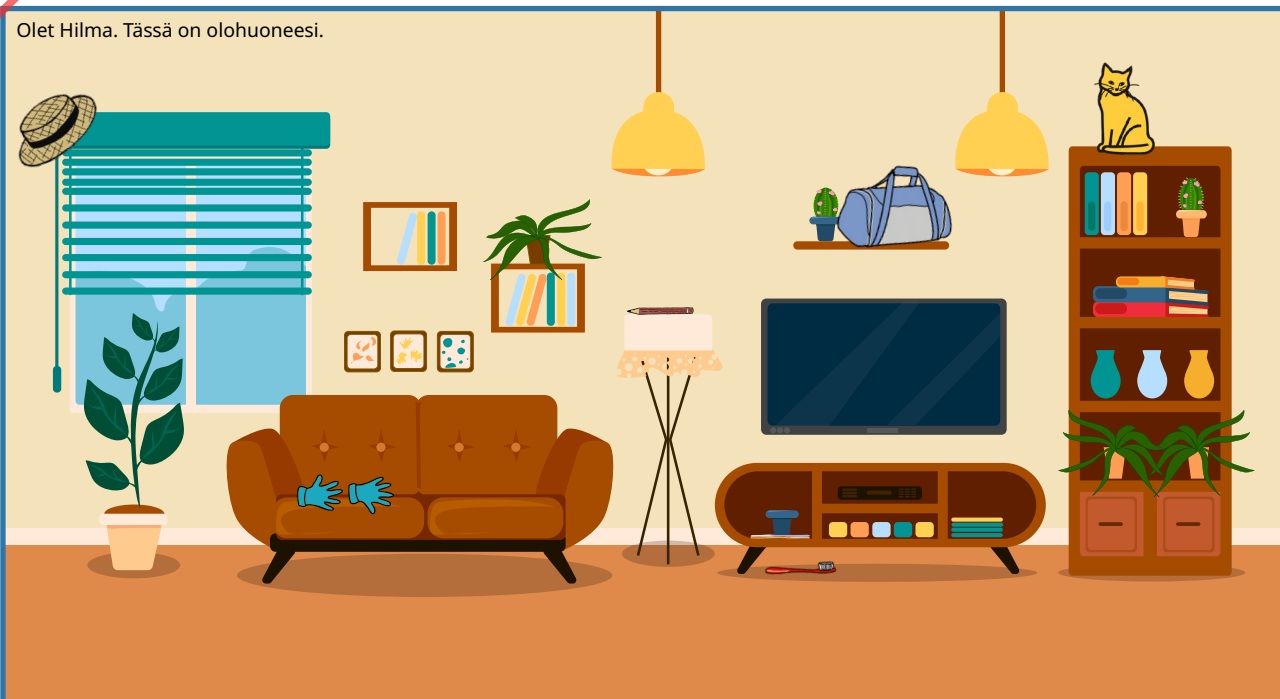
Olet kadottanut nämä asiat. Kysy Lyyliä missä ne ovat.

Kuva on koostettu ja muokattu kahdesta lähteestä: 1. iStock-kuvapankki (Olohuone, 2022) ja 2. Papunetin kuvapankki (papunet.net) symbolit: Kuvako, Krista J. / Ammattiopisto Spesia, Mulberry Symbols ja Sergio Palao / ARASAAC. Alkuperäisiä versioita on muokattu.

Missä se on? | Huonekuvat A ja B 2/2

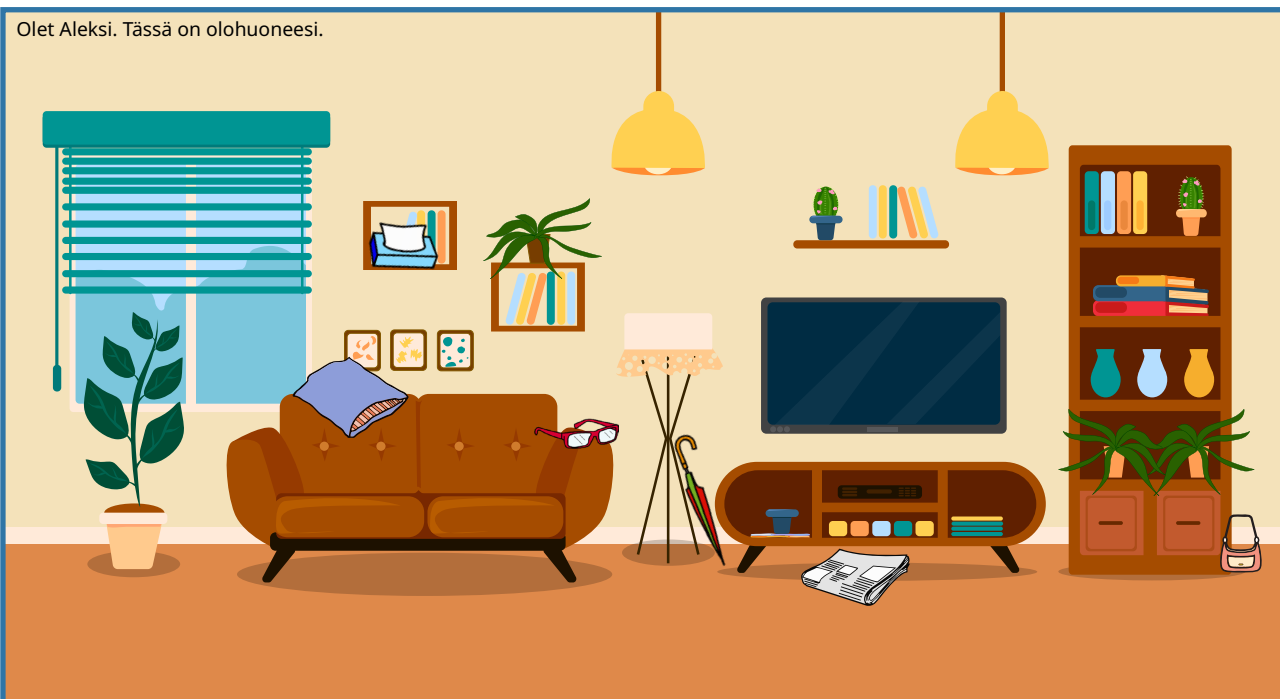
Olet Hilma. Tässä on olohuoneesi.

Olet kadottanut nämä asiat. Kysy Aleksita missä ne ovat.

Olet Aleksi. Tässä on olohuoneesi.

Olet kadottanut nämä asiat. Kysy Hilmalta missä ne ovat.

Kuva on koostettu ja muokattu kahdesta lähteestä: 1. iStock-kuvapankki (Olohuone, 2022) ja 2. Papunetin kuvapankki (papunet.net) symbolit: Susanna Juuti, Mulberry Symbols, Roope Ojanen, Sergio Palao / ARASAAC ja Elina Vanninen. Alkuperäisiä versioita on muokattu.

Harjoitukset

Kadonneet tavarat

Tämä tehtävä keskittyy muotoa, kuviointia ja materiaalia kuvailevaan sanastoon. Peli sopii hyvin kaikenkokoisille ryhmille luokkahuoneessa. Vaikka sanasto ei olisikaan heti tuttua, toistot auttavat oppilaita oppimaan tarvittavat sanat toisiltaan. Peli edellyttää valmisteluja ja tulostamista (6 erilaista korttia ja pikkulaput) ryhmän tarpeen mukaisesti.

- Jokaiselle oppilaalle jaetaan yksi isompi lappu (s. 48), jossa on kuvat omista kadonneista tavaroista (kengät, huivi, käsiineet ja laukku).
- Jokaiselle oppilaalle jaetaan myös 4 sattumanvaraista pientä lappua, joissa on kussakin kuva yhdestä löytötavarasta (s. 49).
 - Harjoiteltava sanasto sisältää muotoa (esim. neliö, pyöreä, soikea, suorakaide), kuviointia (esim. raidallinen, pilkullinen, ruudullinen, kuvioitu, yksivärinen) ja materiaalia (esim. villainen, nahkainen, silkkinen, kankainen, muovinen, neulos) kuvaavia sanoja.
- Oppilaat kiertävät luokassa kuvailemassa löytötavaroitaan (pikkulaput) ja etsimässä tilalle omia kadonneita tavaroitaan (isompi lappu). Tavoitteena on kysymällä ja kuvailemalla selvittää tavaroiden oikeat omistajat. Kuvia ei saa näyttää kaverille, vaan tavarain omistaja selvitetään puhumalla.
- Oppilas saa pikkulapun itselleen aina, kun tunnistaa kuvailusta oman tavaransa.
- Peli jatkuu, kunnes kaikki omat tavarat ovat löytyneet.

Mukaillen Jill Hadfieldin Elementary Communication Games (1984, s.10)

Kadonneet tavarat | Omat tavarat

Kuvat: Papunetin kuvapankki, papunet.net, Ideogrammi / Sari Kivimäki, Sergio Palao / ARASAAC, Aino Ojala, Mulberry Symbols, Elina Vanninen. Adobe Stock (ilmainen/standardilisenssillä). Alkuperäisiä versioita on muokattu.

Kadonneet tavarat | Löytötavarat

KOEKÄYTTÖVERSIO

Kuvat: Papunetin kuvapankki, papunet.net, Ideogrammi / Sari Kivimäki, Sergio Palao / ARASAAC, Aino Ojala, Mulberry Symbols, Elina Vanninen. Adobe Stock (ilmainen/standardilisensillä). Alkuperäisiä versioita on muokattu.

Harjoitukset

Ostoksilla

Tässä koko luokan harjoituksessa kerrataan tutun arkisen kauppasanaston tuottamista ja tunnistamista. Harjoitus on helppo ja sopii hyvin aloittelijoille. Se sopii luokahuoneessa toteutettavaksi 10–30 oppilaan ryhmälle. Harjoitus sisältää tulostettavia materiaaleja.

- Kopioi jokaiselle oppilaalle yksi ostoslista (s. 51) ja neljä pientä lappua (s. 52–53), joissa on kussakin yksi sattumanvarainen ostos kuvana.
- Ostoslistoja on kymmenelle oppilaalle, isommalle ryhmälle voi kopioida lisää lappuja.
- Harjoiteltava sanasto sisältää ruokasanoja ja hygieniatarvikkeita.
- Oppilaiden tavoitteena on luokahuoneessa kiertelemällä ja kyselemällä löytää ja vaihtaa pikkulapuissa olevia väärää ostoksia, kunnes kaikki omassa ostoslistassa olevat tavarat ovat löytyneet.
- Oppilaat kysyvät esimerkiksi: ”Onko sulla suklaalevyä?” Kaveri tarkistaa pikkulapuista, löytyykö suklaalevyn kuvaa ja joko antaa kuvan kysyjälle tai toteaa, ettei suklaata ole.
- Leikki loppuu, kun kaikki ostoslistan tuotteet on löydetty.

Mukaillen Jill Hadfieldin Elementary Communication Games (1984, s. 9)

Ostoksilla | Ostoslistat

KOEKÄYTTÖVERSIO

**1 sipsipussi
1 kahvipaketti
2 keksipakettia
Jäätelötuutti**

**800 g perunoita
1 teepaketti
6 munaa
1 iso kaali**

**1 suklaapatukka
5 appelsiinia
200 g juustoa
2 kg vehnäjauhoja**

**1 pussi riisiä
300 g sipulia
2 purkkia tomaattikeittoa
1 mansikkahillopurkki**

**1 kg sokeria
1 kg härkäpajuja
600 g päärynöitä
1 paketti suolaa**

**1 shampoopullo
1 paahtoleipä
3 sitruunaa
2 purkkia lakkahilloa**

**2 ruisleipää
400g tomaatteja
500 g porkkanoita
500 g voita**

**1 hammastahnatuubi
500 g kanaa
4 jogurttipurkkia
1 maitotölkki**

**1 kirjolohi
1 ananas
1 kg banaaneja
1 kukkakaali**

**1 pakkaus spagettia
2 tonnikalapurkkia
1 salaatti
200g herkkusieniä**

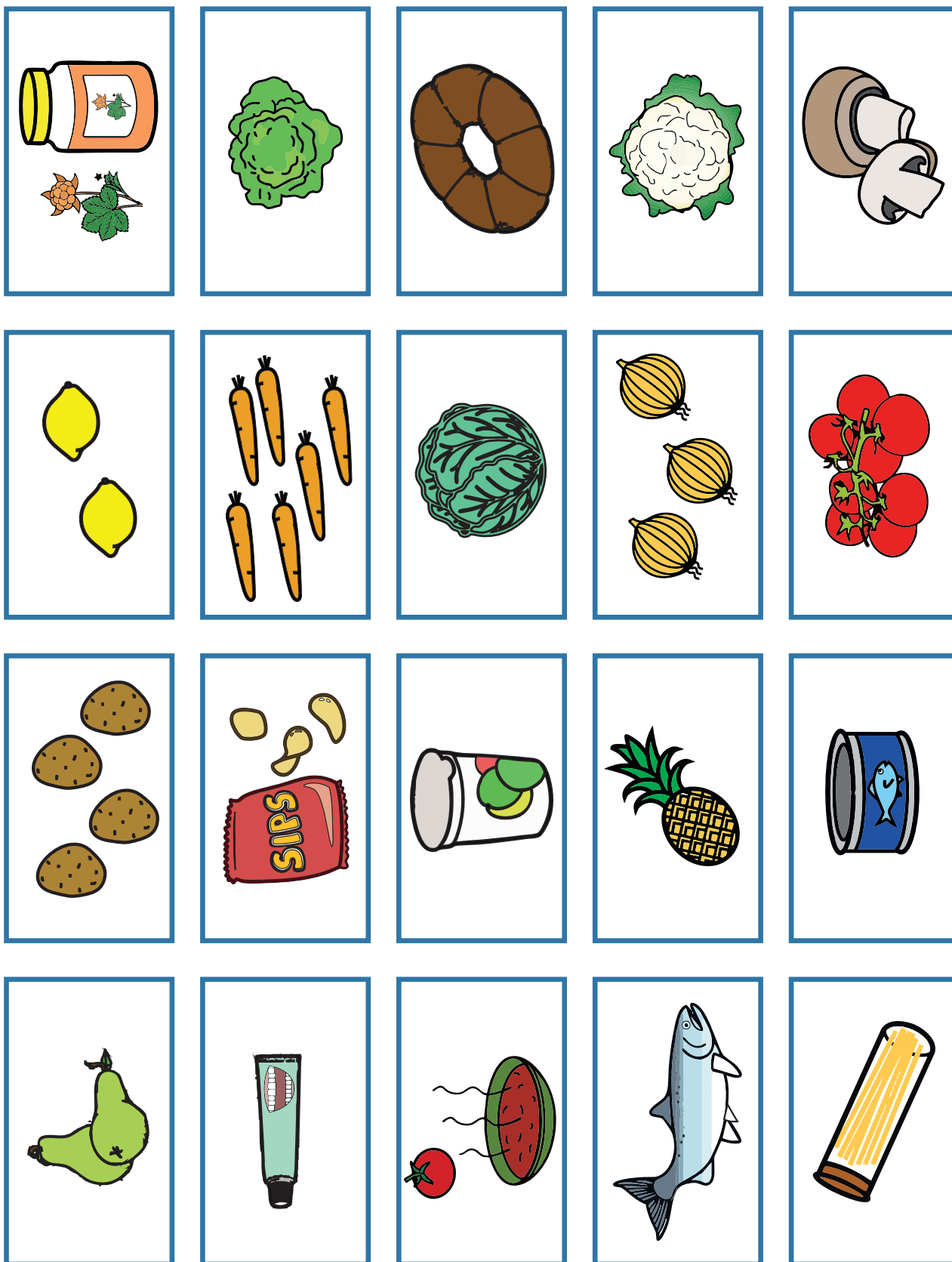
Ostoksilla | Pikkulaput 1/2

Kuva on koostettu ja muokattu Papunetin kuvapankin (papunet.net) symboleista, joiden tekijät ovat: Heidi Ahlström, Kirsi Alatalo, Emma Kulo, Kuvako, Mulberry Symbols, Annakaisa Ojanen, Sergio Palao / ARASAAC, Sclera ja Nana Sipola. Alkuperäisiä versioita on muokattu.

Ostoksilla | Pikkulaput 2/2

KOEKÄYTTÖVERSIO

Kuva on koostettu ja muokattu Papunetin kuvapankin (papunet.net) symboleista, joiden tekijät ovat: Heidi Ahlström, Kirsi Alatalo, Emma Kulo, Kuvako, Mulberry Symbols, Annakaisa Ojanen, Sergio Palao / ARASAAC, Sclera ja Nana Sipola. Alkuperäisiä versioita on muokattu.

Harjoitukset

Seinäruusut

Tässä paritehtävässä harjoitellaan tuottamaan ja tunnistamaan ulkonäköä kuvailevia sanoja. Peli sopii luokkahuoneessa pelattavaksi, ja sisältää tulostettavia materiaaleja.

- Kopioidaan oppilaille pareittain kuvat A ja B (s. 55). Kuvaa ei saa näyttää parille.
 - Harjoiteltava sanasto: ulkonäköä kuvailevia sanoja
- Kuvissa on joukko avaruusolioita syntymäpäiväjuhlissa. Kummankin kuvassa puolet olioista on nimetty ja puolet on nimettömiä.
- Oppilaiden tehtävänä on olioita kuvailemalla saada selville tuntemattomien olioiden nimet.
- Oppilaat voivat sanoa esim. *"Kuka on tuo olio, jolla on tosi isot korvat ja karvainen häntä?"*

Mukaillen Jill Hadfieldin Elementary Communication Games (1984, s.11)

Seinäruusut | Kuvat A ja B

KOEKÄYTTÖVERSIO

Harjoitukset

Täydellinen ystävä

Tässä harjoituksessa harjoitellaan ja kerrataan harrastussanaston tuottamista ja tunnistamista. Harjoitusta voi käyttää myös parijakoon. Peli soveltuu parhaiten 6–24 oppilaalle, mutta sitä voi pelata myös suuremmalla ryhmällä. Peli sopii luokahuoneessa toteutettavaksi ja sisältää tulostettavia materiaaleja.

- Kopioidaan jokaiselle oppilaalle yksi roolikortti (s. 57 ja 58).
 - Harjoiteltava sanasto: harrastuksia, kiinnostuksen kohteita ja inhokkeja.
- Jokaista korttia tulee olla parillinen määrä, jotta pari löytyy. Kortteja on luotu 24 oppilaalle. Ryhmän ollessa suurempi, on kopioitava lisää roolikortteja.
- Oppilaat tutustuvat ensin roolikortteihinsa huolellisesti ja lähtevät sen jälkeen kiertelemään luokassa kertoen toisilleen korttinsa mukaisesti omista harrastuksistaan, mistä tykkäävät ja mistä eivät. Kortteja ei näytetä muille, vaan harrastuksista jutellaan.
- Oppilaiden täytyy keskustella kaikki suosikit ja inhokit läpi, sillä listat voivat erota toisistaan vain yhden kohdan verran.
- Kun löytyy henkilö, jolla on täysin samat suosikit ja inhokit, on täydellinen ystävä löytynyt.

Mukaillen Jill Hadfieldin Elementary Communication Games (1984, s.13)

Täydellinen ystävä | Roolikortit 1/2

KOEKÄYTTÖVERSIO

Ota tästä sivusta kaksi (2) kopiota, jotta jokaisella roolikortilla on pari. Leikkaa roolikortit yksittäisiksi kappaleiksi. Kortit voi myös laminoida uusiokäyttöä varten.

Tykkäät:

- uinti
- luistelu
- hiihto
- pyöräily
- leipominen
- tietokonepelit

Et tykkää:

- kuoro
- jalkapallo
- käsityöt
- lukeminen
- skeittaus

Tykkäät:

- käsityöt
- hiihto
- jääkiekko
- pyöräily
- kitaransoitto
- jalkapallo

Et tykkää:

- tietokonepelit
- leipominen
- lukeminen
- uinti

Tykkäät:

- laulaminen
- jääkiekko
- pyöräily
- käsityöt
- tanssi
- skeittaus

Et tykkää:

- tietokonepelit
- leipominen
- jalkapallo
- lukeminen
- hiihto

Tykkäät:

- ratsastus
- uinti
- jääkiekko
- hiihto
- pyöräily
- leipominen
- jalkapallo
- tietokonepelit

Et tykkää:

- lukeminen
- ostoksilla käynti
- tanssi
- skeittaus

Tykkäät:

- käsityö
- lukeminen
- luistelu
- pyöräily
- ratsastus
- pianonsoitto
- maalaaminen

Et tykkää:

- tietokonepelit
- leipominen
- jalkapallo
- uinti
- kuoro

Tykkäät:

- ratsastus
- askartelu
- hiihto
- lukeminen
- tietokonepelit
- leipominen
- kuoro

Et tykkää:

- pyöräily
- tanssi
- pianonsoitto
- luistelu
- maalaaminen

Täydellinen ystävä | Roolikortit 2/2

Ota tästä sivusta kaksi (2) kopiota, jotta jokaisella roolikortilla on pari. Leikkaa roolikortit yksittäisiksi kappaleiksi. Kortit voi myös laminoida uusiokäyttöä varten.

Tykkäät:

- tietokonepelit
- leipominen
- lukeminen
- TV:n katselu
- bändisoitto
- maalaaminen
- kirjoittaminen

Et tykkää:

- mistään urheilusta
- ostoksilla käynti

Tykkäät:

- jalkapallo
- skeittaus
- laskettelu
- tietokonepelit
- lukeminen
- pyöräily

Et tykkää:

- leipominen
- luistelu
- bändisoitto

Tykkäät:

- skeittaus
- tietokonepelit
- pyöräily
- pianonsoitto
- leipominen

Et tykkää:

- jalkapallo
- luistelu
- bändisoitto
- jääkiekko

Tykkäät:

- kuoro
- kitaransoitto
- piirtäminen
- maalaaminen
- sulkapallo

Et tykkää:

- pianonsoitto
- hiihto
- ostoksilla käynti

Tykkäät:

- pianonsoitto
- kuoro
- kirjoittaminen
- uinti
- partio

Et tykkää:

- jalkapallo
- bändisoitto
- sulkapallo

Tykkäät:

- partio
- laulaminen
- pianonsoitto
- uinti
- jalkapallo

Et tykkää:

- kuoro
- jääkiekko
- piirtäminen

Harjoitukset

Arvaa missä olen?

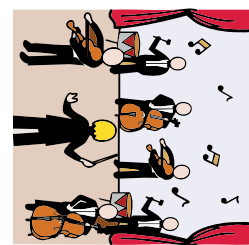
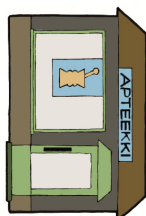
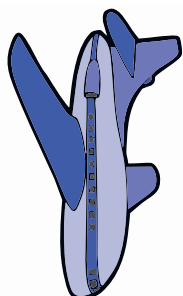
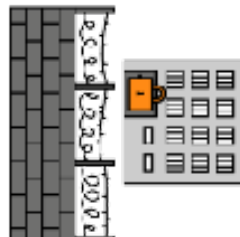
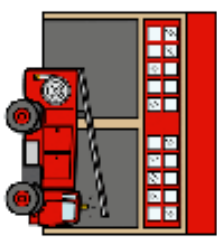
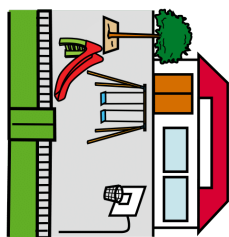
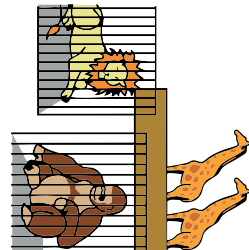
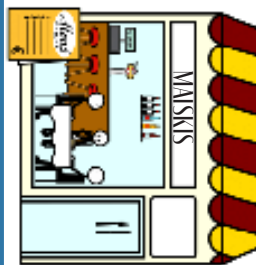
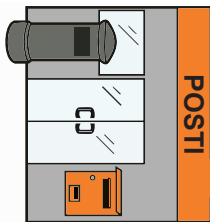
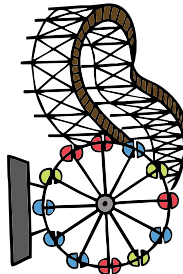
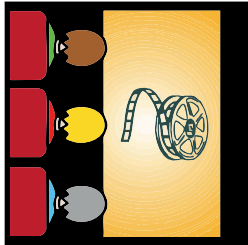
Tässä ryhmätehtävässä harjoitellaan julkisten paikkojen nimiä ja kyllä/ei -kysymyksen muodostamista (eli verbejä perusmuodossa). Peli sopii vähintään neljän hengen ryhmälle, ja soveltuu luokahuoneessa toteutettavaksi. Tehtävä vaatii valmistelua, sillä se sisältää tulostettavia materiaaleja.

- Oppilaat jaetaan neljän hengen ryhmiin.
- Kopioidaan yksi setti kortteja yhtä ryhmää kohden (s. 60).
 - Kortit sisältävät julkisia paikkoja (uimahalli, pankki, hammaslääkäri ym.).
- Kortit asetetaan pinoon pelaajien keskelle kuvapuoli alaspäin.
- Oppilaat nostavat pinosta vuorotellen kortin näyttämättä sitä muille.
- Muut yrittävät selvittää, mistä paikasta on kyse kyselemällä kortinhaltijalta vuorotellen kyllä/ei -kysymyksiä siitä, mitä paikassa saa tehdä.
 - Esim. "Saako siellä syödä? Voiko siellä uida?"
- Tässä oppilaat pääsevät käyttämään verbejä niiden perusmuodossa.
- Kun joku arvaa paikan, saa hän kortin itselleen ja vuoro vaihtuu.
- Voittaja on pelaaja, jolla on lopuksi eniten kortteja.

Mukaillen Jill Hadfieldin Elementary Communication Games (1984, s.17)

Arvaa missä olen | Kortit

Kuva on koostettu ja muokattu Papunetin kuvapankin (papunet.net) symboleista, joiden tekijät ovat: Kuvako, Sergio Palao / ARASAAC ja Elina Vanninen. Alkuperäisiä versioita on muokattu.

Harjoitukset

Miltä se tuntuu?

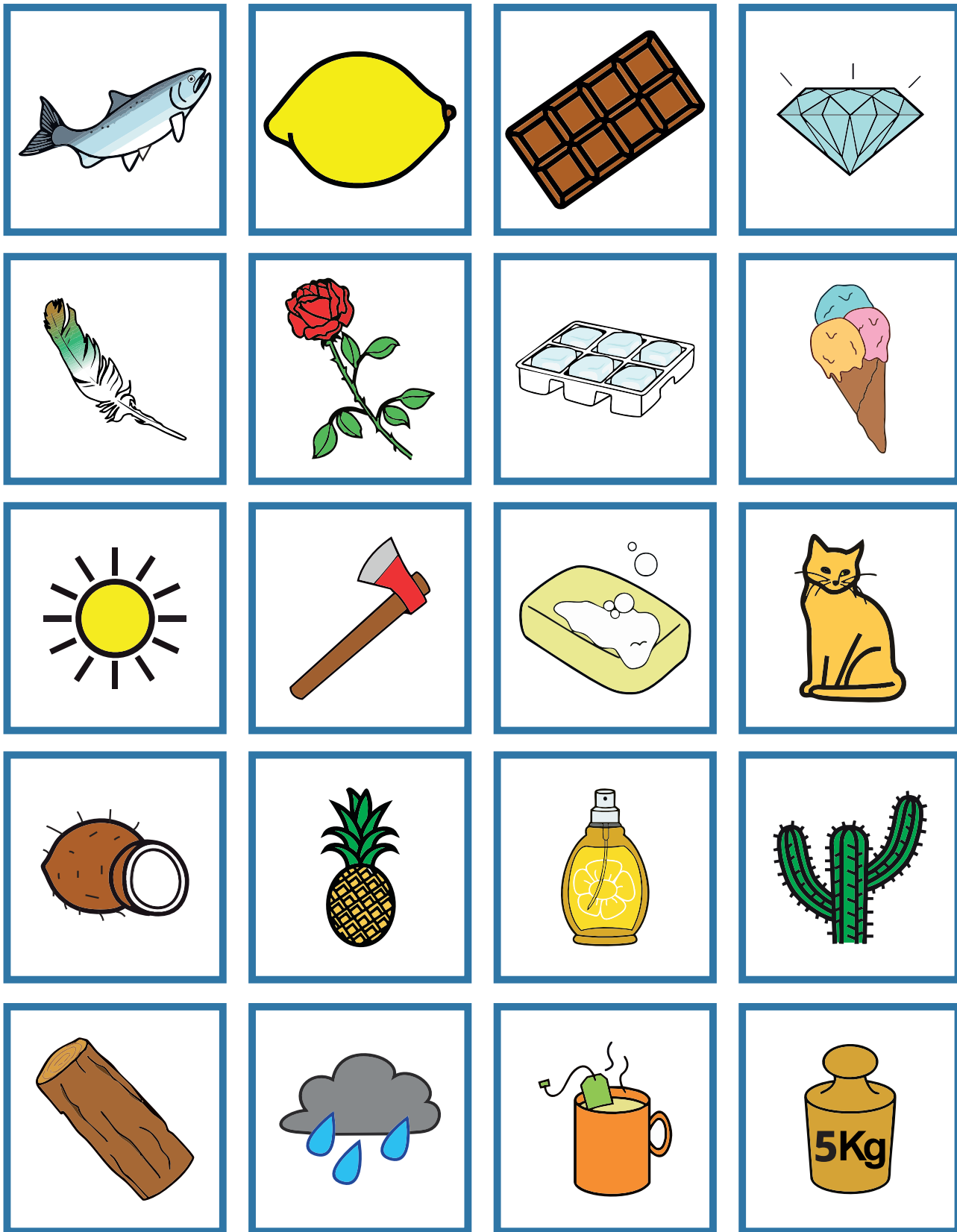
Tässä ryhmätehtävässä harjoitellaan vaativampia, aistimuksia kuvailevia adjektiiveja ja harvinaisempia tavaroiden tai asioiden nimiä. Tätä peliä kannattaa pelata useamman kerran, jotta sanat opitaan aktiiviseen käyttöön. Harjoitus sopii vähintään neljän oppilaan ryhmälle, ja se soveltuu luokkahuoneessa toteutettavaksi. Harjoitus sisältää kopioitavia materiaaleja.

- Kopioidaan yksi sarja kuvakortteja neljän hengen ryhmää kohden (s. 62).
 - Harjoiteltava sanasto: aistimuksia kuvailevia adjektiiveja, harvinaisempien tavaroiden nimiä.
- Kortit asetetaan pinoon pelaajien keskelle kuvapuoli alaspäin.
- Oppilaat nostavat pinosta vuorotellen kortin näyttämättä sitä muille ja kuvailevat, miltä kuvassa oleva esine tuntuu, maistuu tai tuoksuu.
 - Esim. "Tämä tuntuu karvaiselta ja sileältä."
- Muut yrittävät arvata, mikä esine on kyseessä.
 - Esim. "Onko se kissa?"
- Kuvailua ja arvailua jatketaan, kunnes joku arvaa oikein ja saa kortin. Jos kukaan ei arvaa, laitetaan kortti pinon alimmaiseksi ja joku toinen oppilas kuvailee sitä seuraavalla kierroksella uudestaan.
- Eniten kortteja kerännyt oppilas voittaa pelin.

Mukaillen Jill Hadfieldin Elementary Communication Games (1984, s.18)

Miltä se tuntuu | Kuvakortit 1/2

Kuva on koostettu ja muokattu Papunetin kuvapankin (papunet.net) symboleista, joiden tekijät ovat: Tero Antinkaapo, Sergio Palao / ARASAAC, Nana Sipola ja Mulberry Symbols. Alkuperäisiä versioita on muokattu.

Harjoitukset

Palat sekaisin

Tässä koko luokan tehtävässä harjoitellaan maiseman kuvailua ja tapahtumista kertomista. Oppilaat osallistuvat oman kielitaitonsa tasolla, tehtävän voi suorittaa aloittelijan tai edistyneemmän kielenoppijan sanavarastolla. Peli sopii 6–20 oppilaan ryhmälle, ja on helppo toteuttaa luokahuoneessa. Peli sisältää tulostettavia materiaaleja.

- Kopioidaan jokainen maisemakuva (s. 64–67) ja leikataan ne oppilasmäärästä riippuen 3–5 liuskaan.
 - Harjoiteltava sanasto sisältää maisemaa kuvailevia sanoja
- Jokaiselle oppilaalle jaetaan yksi liuska.
- Oppilaat kiertävät luokassa ja kertovat omasta kuvastaan näyttämättä sitä muille ja yrittävät löytää muut puuttuvat palat.
- Kun oma ryhmä on kuvan aiheen perusteella jo löytynyt, yritetään vielä puhumalla ja omaa palaa näyttämättä selvittää palojen oikea järjestys.
- Ensimmäisenä palat löytänyt ja oikeaan järjestykseen järjestänyt joukkue on voittaja.

Mukaillen Jill Hadfieldin Elementary Communication Games (1984, s.19)

Palat sekaisin | Kuva 1/4

Palat sekaisin | Kuva 2/4

KOEKÄYTTÖVERSIO

Palat sekaisin | Kuva 3/4

Palat sekaisin | Kuva 4/4

Harjoitukset

Jutustelua

Tässä tehtävässä harjoitellaan perustietojen kysymistä ja kertomista. Harjoitus soveltuu luokahuoneessa toteutettavaksi ja se sisältää tulostettavia materiaaleja.

- Jokaiselle oppilaalle kopioidaan yksi tehtäväkortti (sivu 69) ja roolikortti (s.70–71). Lisäksi oppilaat tarvitsevat kynän.
 - Roolikortteja on 16 oppilaalle, mutta jos ryhmä on isompi, voi osaa korteista kopioida tuplasti.
 - Harjoiteltava sanasto liittyy ammatteihin ja harrastuksiin.
- Oppilaat tutustuvat ensin huolellisesti omaan roolikorttiinsa.
- Oppilaat lähtevät liikkumaan luokassa tavoitteenaan täyttää tehtäväkortit kyselemällä kysymyksiä iästä, ammatista, harrastuksista ym. niin kauan, että tehtäväkortin jokainen henkilö on nimetty.
- + Leikkiin voi luoda kehyskertomuksen, esim. että oppilaat osallistuvat korttelijuhlaan tai syntymäpäiväjuhliin, jossa on paljon uusia ihmisiä, joihin on tarkoitus tutustua. Samalla voidaan harjoitella tervehtimistä ja suomalaista "small talkia".

Mukaillen Jill Hadfieldin Elementary Communication Games (1984, s.6)

Jutustelua | Tehtäväkortit

KOEKÄYTTÖVERSIO

Leikkaa tehtäväkortit yksittäisiksi kappaleiksi. Kortit ovat kertakäyttöisiä.

Etsi ja nimeä:

1. Insinööri, jolla on kaksi lasta: _____
2. Isoäiti, joka asuu Hangossa: _____
3. 24-vuotias sairaanhoitaja: _____
4. Kokki, joka soittaa kitaraa: _____
5. Poliisi, joka asuu Oulussa: _____
6. Laiska opiskelija: _____
7. 54-vuotias yrittäjä: _____
8. Rakennusmies, joka tykkää kalastaa: _____
9. Palomies, joka tykkää musiikista: _____
10. Naimisissa oleva opettaja: _____
11. Opettaja, joka asuu Lappeenrannassa: _____
12. Kirjastonhoitaja, joka tykkää
ristisanoista: _____
13. Myyjä, joka on myös pianisti: _____
14. Ahkera pankkiiri: _____
15. Näyttelijä, joka asuu Porissa: _____
16. 37-vuotias lääkäri, jolla on kaksi lasta: _____

Etsi ja nimeä:

1. Insinööri, jolla on kaksi lasta: _____
2. Isoäiti, joka asuu Hangossa: _____
3. 24-vuotias sairaanhoitaja: _____
4. Kokki, joka soittaa kitaraa: _____
5. Poliisi, joka asuu Oulussa: _____
6. Laiska opiskelija: _____
7. 54-vuotias yrittäjä: _____
8. Rakennusmies, joka tykkää kalastaa: _____
9. Palomies, joka tykkää musiikista: _____
10. Naimisissa oleva opettaja: _____
11. Opettaja, joka asuu Lappeenrannassa: _____
12. Kirjastonhoitaja, joka tykkää
ristisanoista: _____
13. Myyjä, joka on myös pianisti: _____
14. Ahkera pankkiiri: _____
15. Näyttelijä, joka asuu Porissa: _____
16. 37-vuotias lääkäri, jolla on kaksi lasta: _____

Jutustelua | Roolikortit 1/2

Leikkaa roolikortit yksittäisiksi kappaleiksi. Kortit voi myös laminoida uusiokäyttöä varten.

Daniel Pellinen

Ikä: 26
Asuu Loimaalla
Naimisissa
Kaksi lasta, Tuukka ja Aatos
Ammatti: insinööri
Harrastukset: jääkiekko ja jalkapallo

Ella Luoma-Gray

Ikä: 65
Asuu Hangossa
Naimisissa
Neljä lasta ja kuusi lastenlasta
Eläkkeellä
Harrastukset: puutarhanhoito ja käsityöt

Safira Suomaa

Ikä: 24
Asuu Espoossa
Naimisissa
Kolme lasta, Saima, Topias ja Siina
Ammatti: sairaanhoitaja
Harrastukset: uinti, purjehdus

Tommi Ääninen

Ikä: 36
Asuu Vantaalla
Naimisissa
Kaksi lasta, Otso ja Oliver
Ammatti: kokki
Harrastukset: kitaransoitto

Aliisa Parikkala

Ikä: 36
Asuu Oulussa
Sinkku
Ammatti: poliisi
Harrastukset: neulominen ja leipominen

Muhammed Hassan

Ikä: 24
Asuu Vaasassa
Sinkku
Opiskelija
Harrastukset: kavereiden kanssa hengailu

Fatima Khan

Ikä: 54
Asuu Kouvolassa
Naimisissa
Kaksi lasta, Mariam ja Leo
Ammatti: yrittäjä
Harrastukset: teatteri ja lukeminen

Elias Tyynelä

Ikä: 28
Asuu Kuopiossa
Eronnut
Yksi lapsi, Matias
Ammatti: rakennusmies
Harrastukset: kalastus ja retkeily

Jutustelua | Roolikortit 2/2

KOEKÄYTTÖVERSIO

Leikkaa roolikortit yksittäisiksi kappaleiksi. Kortit voi myös laminoida uusiokäyttöä varten.

Jan Höylämö

Ikä: 43
Asuu Mikkelissä
Naimisissa
Kolme lasta: Ilona, Inari ja Venla
Ammatti: palomies
Harrastukset: jalkapallo ja musiikki

Alexander Tuuliranta

Ikä: 31
Asuu Lahdessa
Naimisissa
Ei lapsia
Ammatti: opettaja
Harrastukset: kansantanssi

Veeti Nyholm

Ikä: 27
Asuu Lappeenrannassa
Sinkku
Ammatti: opettaja
Harrastukset: puutyöt ja maalaus

Niklas Työläjärvi

Ikä: 24
Asuu Kajaanissa
Eronnut
Ei lapsia
Ammatti: kirjastonhoitaja
Harrastukset: ristisanat ja lentopallo

Olivia Björk

Ikä: 46
Asuu Iisalmessa
Sinkku
Ammatti: myyjä
Harrastukset: pianonsoitto ja leipominen

Leo Markkula

Ikä: 62
Asuu Rovaniemellä
Naimisissa
Kolme lasta, Roosa, Alex ja Jenny
Ammatti: pankkiiri
Harrastukset: työnteke

Yasmin Töölö

Ikä: 32
Asuu Porissa
Eronnut
Ei lapsia
Ammatti: näyttelijä
Harrastukset: lukeminen ja taide

Hertta Salema

Ikä: 37
Asuu Turussa
Naimisissa
Kaksi lasta, Lumi ja Tyyne
Ammatti: lääkäri
Harrastukset: sauvakävely ja elokuvat

Harjoitukset

Laiva on lastattu alakäsitteillä

Tässä harjoituksessa harjoitellaan sanaston ja käsitteiden muistamista sekä tuottamista. Tuttu leikki toimii myös sanastonlaajennustehtävänä. Leikkiä voidaan leikkiä koko luokan voimin jakamalla oppilaat pienempiin ryhmiin. Leikki soveltuu hyvin luokahuoneessa toteutettavaksi, eikä vaadi esivalmisteluja.

- Leikkiin tarvitaan pehmopalloja tai muita heiteltäviä esineitä (yksi per ryhmä).
- Oppilaat pelaavat 5–8 hengen ryhmissä.
- Opettaja antaa yläkäsitteen (ks. alla) ja oppilaat keksivät jokainen vuorollaan siihen sopivan alakäsitteen (esim. *tuoli*).
- Oppilaat sanovat esim. *"Laiva on lastattu tuoleilla"* ja heittävät pehmopallon ringissä seuraavalle.
- Kun oppilaat eivät enää keksi kategoriaan uusia sanoja, haetaan opettajalta uusi yläkäsite ja laivan lastaus jatkuu.

Esimerkkejä yläkäsitteistä:

Ruuanlaittovälineet, hedelmät, marjat, kasvikset, kehonosat, vaatteet, ammatit, sukulaiset, harrastukset, huoneet, huonekalut, kasvit, puut, villieläimet, kotieläimet, sää, aistit, tunteet, avaruus.

Harjoitukset

Kymmenen sekunnin peli

Tämä peli on muunnelma pelistä *Laiva on lastattu alakäsitteillä*. Joukkueittain kilpaileminen on psykologisesti turvallista ja hauskaa, ja joskus pieni kilpailullisuus kannustaa yrittämään enemmän. Tämä on edellämainitun harjoituksen kilpailullinen versio. Peli soveltuu hyvin pienille ja suurille ryhmille, eikä vaadi ennakovalmisteluja.

- Oppilaat jaetaan 4–5 hengen joukkueisiin. Jokainen joukkue tarvitsee yhden vihon ja kynän.
- Opettaja antaa yhden yläkäsitteen (ks. alla). Käsitteen voi kirjoittaa myös taululle.
- Joukkueet kirjoittavat vihkoon niin monta alakäsitettä kuin ehtivät kymmenessä sekunnissa.
- Jos kymmenen sekuntia tuntuu liian lyhyeltä ajalta, voi aikaa pidentää 15 tai 20 sekuntiin.
- Eniten alakäsitteitä keksinyt joukkue voittaa kierroksen ja saa pisteen.
- Opettaja antaa uuden yläkäsitteen ja peli jatkuu.

Esimerkkejä yläkäsitteistä:

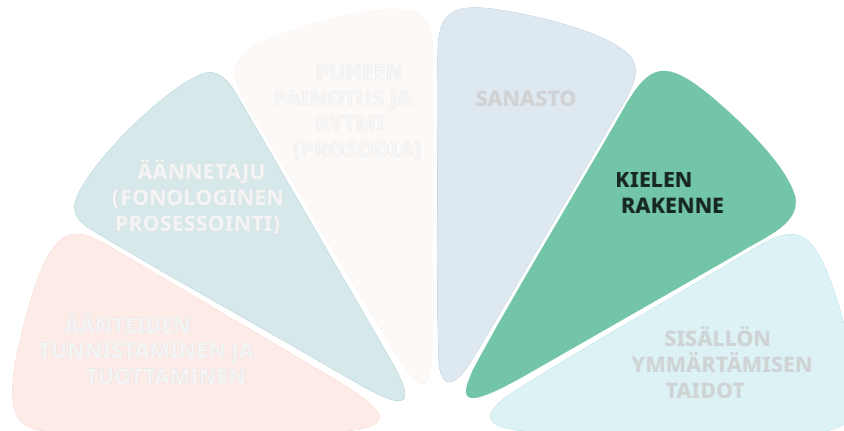
Ruuanlaittovälineet, hedelmät, marjat, kasvikset, kehonosat, vaatteet, ammatit, sukulaiset, harrastukset, huoneet, huonekalut, kasvit, puut, villieläimet, kotieläimet, sää, aistit, tunteet, avaruus.

KOEKÄYTTÖVERSIO

V. Kielen rakenne

Johdanto

KOEKÄYTTÖVERSIO

KIELEN RAKENNE

Kielen rakenne

Suomen kielessä perussanajärjestys on SVO, eli subjekti, verbi ja objekti esiintyvät yleensä tässä järjestyksessä. Näin ei kuitenkaan kaikissa kielissä ole, vaan järjestys voi vaihdella.

Peruslauserakenteen harjoittelu on tärkeää puheen ja viestin ymmärrettävyyden kannalta. Harjoittelu tukee myös kirjallista ilmaisua ja on pohjana monimutkaisemman lauserakenteen hallitsemiselle.

TURUN
YLIOPISTO

Harjoitukset

Virkepel

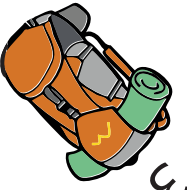
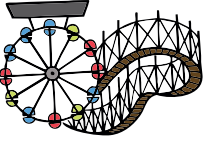
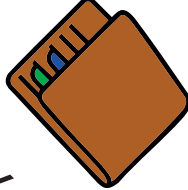
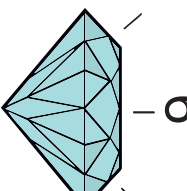
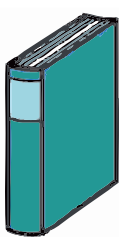
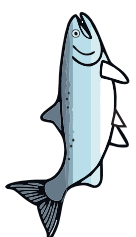
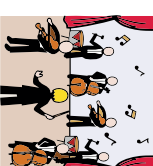
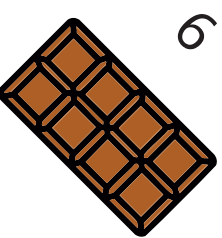
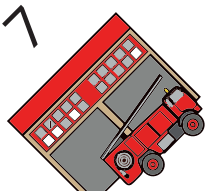
Tämän lautapelin avulla oppilaat harjoittelevat perussanajärjestystä ryhmissä ohjatusti, lauseita tuottamalla. Peli sopii luokkahuoneeseen, ja vaatii valmisteluja, sillä se sisältää tulostettavia materiaaleja.

- Peliä pelataan 4–5 hengen ryhmissä. Jokaiselle ryhmälle tarvitaan tulostettu pelilauta (s. 77). Lisäksi oppilaat tarvitsevat paperia, kynän ja kumin, jota voi käyttää pelinappulana.
- Aluksi voidaan sopia, kuinka kauan pelataan, tai montako kertaa pelilauta kierretään, ennen kuin ollaan maalissa.
- Oppilaat heittävät vuorotellen noppaa ja kiertävät pelilautaa nopan silmäluvun mukaisesti.
- Ruutuun saavuttuaan oppilas keksii ruudun ehdot täyttävän virkkeen.
- Ruudun kuva määrää virkkeen aiheen ja numero kertoo, kuinka monta sanaa virkkeessä tulee olla.
- Oppilas sanoo sanan ääneen ja muut pelaajat toimivat tuomareina.

Virkepeti | Pelilauta

KOEKÄYTTÖVERSIO

 3	 8	 5	 1
 9			 6
 8	Montako kierrosta pelasitte? 1= muurahaisen polku 2= jäniksen loikka 3= ketunlenkki 4= hirven hölkkä 5= karhunkierros		 4
 6			 5
 5			 8
 6	 6	 4	 1 ← LÄHTÖ

Kuvat: Papunetin kuvapankki, papunet.net, Mulberry Symbols, Sergio Palao / ARASAAC, Nana Sipola, Elina Vanninen. Alkuperäisiä versioita on muokattu.

Harjoitukset

Värikoodaus

Tämä harjoitus sopii esimerkiksi tukiopetukseen tai muulle pienelle oppilasryhmälle. Harjoituksessa oppilaat tuottavat lauseita kuvien ja sanakorttien avulla. Harjoituksen voi toteuttaa luokassa, ja se vaatii valmisteluja.

- Jokaiselle pelaajalle monistetaan ja jaetaan tulostettu kuva (s. 79) ja sanakortit (s. 80-82).
 - Eriväriset sanat levitetään pulpetille (ks. värien selitykset alla).
 - Oppilas katsoo kuvaa, jossa on paljon erilaisia tapahtumia. Kuvasta tulee muodostaa tietty määrä lauseita annetuilla sanoilla.
 - Jokaista väriä tulee valita yksi ja muodostaa järkevä lause (esim. *Poika potkaisee palloa*).
- + Jos halutaan harjoitella kysymyksen muodostamista, otetaan mukaan vihreät kysymyssanat (*miksi, minne, milloin, miten, mitä, missä, kuka, mikä*).
- + Jos tulostaminen värillisenä ei ole mahdollista, oppilaat voivat esim. värittää laput, tai opettaja voi kirjoittaa/liimata sanat värillisille papereille

Sanojen värytykset:

- Subjektit on kirjoitettu sinisellä (esim. *poika, tyttö*)
- Verbit punaisella (esim. *potkaisee, heittää*)
- Objektit keltaisella (esim. *palloa, pyörää, polkua*)
- Kysymyssanat vihreällä (valinnainen)

Värikoodaus | Kuva

KOEKÄYTTÖVERSIO

Värikoodaus | Sanakortit 1/3

NAINEN	NUORI	NUORI
KOIRANOMISTAJA	AIKUINEN	VANHUS
NUORI	NAINEN	KALASTAJA
MIES	NAINEN	TYTTÖ
LAPSI	ÄITI	NAINEN
ISÄ	AJAA	LYÖ
LENNÄTTÄÄ	HEITTÄÄ	TALUTTAA
RUOKKII	OHJAA	OSTAA

Värikoodaus | Sanakortit 2/3

KOEKÄYTTÖVERSIO

PYYDYSTÄÄ	SOITTAA	KATSOO
LUKEE	YLITTÄÄ	VALVOO
SEURAA	SYÖ	PYÖRÄÄ
PALLOA	LEIJAA	RENGASTA
KOIRAA	LINTUJA	RULLALAUTAA
KAHVIA	KALOJA	KITARAA
KÄNNYKKÄÄ	KIRJAA	SILTAA
LASTA	POLKUA	KAKKUA

KOEKÄYTTÖVERSIO

Värikoodaus | Sanakortit 3/3

KUKA	MITÄ	MIKSI
MINNE	MILLOIN	MITEN
MITÄ	MISSÄ	

Harjoitukset

Aartenetsintä

Aartenetsintää pelataan aina pareittain, ja koko luokka voi pelata Apeliä yhtä aikaa. Pelissä oppilaat harjoittelevat perussanajärjestyksen muodostamista tuottamalla kysymyksiä parilleen. Peli soveltuu hyvin luokkahuoneessa pelattavaksi, ja vaatii materiaalien tulostamista.

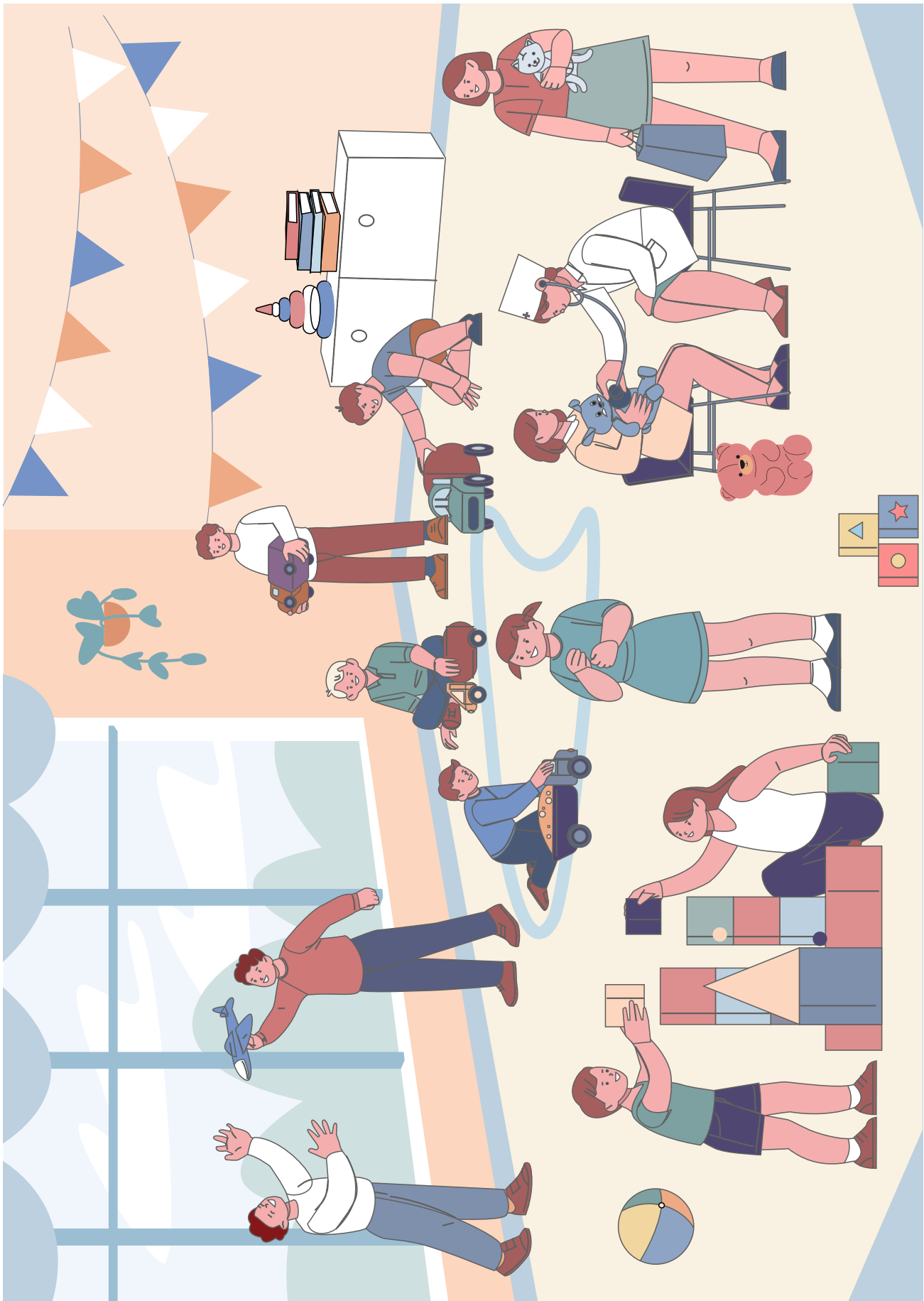
- Leikkiä varten jokainen oppilas tarvitsee tulostetun kuvan, jossa on paljon tapahtumia (s. 84–87) sekä pyyhekumin pelivälineeksi.
- Oppilaat muodostavat parit, ja pareille jaetaan sama kuva.
- Oppilaiden välissä on näköeste, esim. oppikirja pystyssä.
- Kumpikin oppilas piilottaa aarteen (kumi) jonkin kuvassa olevan tapahtuman päälle (esim. kohtaan, jossa poika potkaisee palloa).
- Oppilaat yrittävät selvittää parin aarteen paikkaa kysymällä:
 - *”Onko aarteesi siellä missä... poika potkaisee palloa?”*

Aartenetsintä | Kuva 1/4

Aartenetsintä | Kuva 2/4

Aartenetsintä | Kuva 3/4

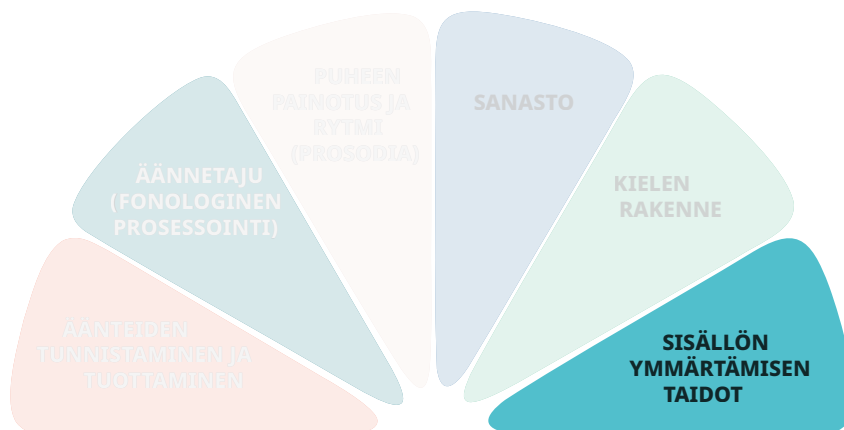
Aartenetsintä | Kuva 4/4

KOEKÄYTTÖVERSIO

VI. Sisällön ymmärtämisen taidot

Johdanto

Sisällön ymmärtämisen taidot

Jotta monikielinen oppilas ymmärtää puhetta ja kirjoitettua tekstiä, hän tarvitsee runsaasti opettajan tukea. Opettajan kannattaa kiinnittää erityistä huomiota ohjaavaan kieleen. Laajemmat kokonaisuudet voi pilkkoa pienempiin osiin, ja hyödyntää kuvia sekä kaavioita havainnollistamisessa.

On tärkeää selittää keskeiset käsitteet ymmärrettävästi ja antaa aikaa myös tiedon käsittelylle ja vastaamiselle. Tärkeimpiä ohjeita toistetaan ja ne voidaan ilmaista muutamalla eri tavalla. Katsekontakti oppilaaseen tärkeistä asioista puhuessa tuo visuaalisen tuen ymmärtämiselle.

KÄYTTÖVERSIO

Harjoitukset

Ajatuskartta & käsitelappuparit

Seuraavaan listaan on kerätty kaksi tuttua tekniikkaa, joilla voidaan auttaa oppilaita hahmottamaan kokonaisuuksia ja ymmärtämään opeteltavana olevaa sisältöä piirtämällä tai kirjoittamalla, puhumalla ja kuuntelemalla. Molemmat tekniikat sopivat kaikille ikäryhmille luokahuoneessa toteutettaviksi. Käsitelappuparit-tekniikka vaatii esivalmisteluja.

- Ajatuskartta: Koko luokan kanssa voidaan tehdä yhteinen ajatuskartta tekstin keskeisimmistä asioista.
- Käsitelappuparit: Puolella oppilaista on lapulla yksi opeteltava käsitesana, toisella puolella oppilaista on lapulla käsitteen selitys (tai kuva). Oppilaat liikkuvat luokassa ja etsivät sopivaa käsitesanaa tai selitystä parikseen. Lopuksi käydään yhdessä läpi kaikki käsitteet ja niiden selitykset omin sanoin.

Harjoitukset

Tarralaputus

Tämä sisällön ymmärtämisen tekniikka vaatii itsenäistä työskentelyä ja soveltuu parhaiten 4.–6.-luokka-asteelle. Harjoitus soveltuu tehtäväksi joko lukukappaleen asioita opeteltaessa oppitunnilla tai kotiläksynä.

- Ensin valitaan avainsanat. Oppilaan ikätasosta riippuen joko opettaja on ennakkoon kerännyt opeteltavan lukukappaleen keskeiset avainsanat/käsitteet tai oppilas etsii ne tekstistä itse.
 - Opeteltavan kappaleen sivuille kiinnitetään tarralaput, joihin avainsanat kirjoitetaan niiden esiinnyttyä tekstissä.
 - Yksi tarralappu sivua kohden auttaa ymmärtämään, että ei ole tarkoitus kirjoittaa paljon.
 - Tarralapuissa kannattaa hyödyntää visuaalisia koodeja, eli vaihtaa lapun väriä tai muotoa aihepiirin vaihtuessa.
 - Oppilas kirjoittaa avainsanojen merkitykset samalle lapulle omin sanoin (tarvittaessa voi käyttää suomen lisäksi omaa vahvinta kieltään).
- + Kokeeseen kerrattaessa tarralaput voi irrottaa kirjan sivuilta ja koota seinälle ajatuskartaksi, jotta kokonaisuus hahmottuu helpommin. Tässä eri värit ja muodot ovat hyödyksi.
- + Jos suomen kieli on oppilaalle kovin vaikeaa, ennakoivassa tukiopetuksessa voi käydä käsitteet läpi ennen varsinaista oppituntia.
- + Tarralappuja voi käyttää myös siten, että osatut asiat ja vaikeat asiat erotellaan eri lappupinoiniin ja vaikeita opetellaan enemmän. Tällä tavoin kielen ja tekstin sisällön opettelu tulee aktiiviseksi ja ymmärrys sekä muistaminen entisestään vahvistuvat.

POIKÄYTTÖVERSIO

Harjoitukset

Lumipallopele

Tämä harjoitus tuo käsitteiden opettelemiseen hauskan toiminnallisen lisän. Leikki sopii luokkahuoneympäristöön, ja sitä voi varioida joko tuottamalla lyhyet materiaalit etukäteen tai haastamalla oppilaat tuottamaan ne.

- Oppilaille annetaan 1–3 paperipalaa.
- Opettaja pyytää kirjoittamaan paperille tunnilla opetellut keskeiset käsitteet, yksi sana/lappu.
- Opettaja on myös voinut itse kirjoittaa sanat/käsitteet ennakoon ja tällöin vain jakaa laput oppilaille.
- Oppilaat rytistävät paperin palloksi ja sitten alkaa pallojen heittäly. Yhdessä sovitaan säännöt heittämiselle.
- Kun opettaja huutaa “STOP”, pallojen heittäly loppuu ja jokainen oppilas etsii lähimmän pallon itselleen.
- Pallot avataan vuorotellen ja samalla selitetään sana omin sanoin muulle luokalle tai omalle ryhmälle.

Haasteiden tunnistaminen

Millaista tukea monikielinen oppilas tarvitsee?

Monikielisen oppilaan puheessa saattaa esiintyä erilaisia ymmärrettävyyteen ja ymmärtämiseen vaikuttavia piirteitä, joiden taustalla voi olla yksinkertaisesti suomenoppimisen keskeneräisyys, puheen ja kielen kehityksen häiriö tai laajempi kielenoppimisen ongelma. Monikielisen lapsen tuen tarpeen arvioinnissa ensisijaista onkin määritellä, tarvitseeko lapsi tukea suomen kielen oppimiseen, puheen kehitykselliseen häiriöön, yleiseen oppimiseen vai useampaan edellä mainituista.

Erilaisten puheen ja oppimisen haasteiden tunnistaminen ja oikeanlaisen tuen määrittäminen lapselle on moniammatillista yhteispeliä: tarkoituksenmukaiseen arviointiin ja ohjaamiseen tarvitaan tiivistä yhteistyötä luokan- ja kielenopettajien, erityisopettajan, psykologin, puheterapeutin ja oppilaan kodin välillä. Tiedetään, että lapsen kielellisten taitojen kehitys vaikuttaa laaja-alaisesti lapsen toimintakykyyn kouluarjessa, mutta sen lisäksi sillä voi olla merkittävä vaikutus toimintakykyyn ja osallisuuteen myöhemmissä elämänvaiheissa. Onneksi tukimuotoja sekä suomen kielen oppimiseen että kielellisiin vaikeuksiin on saatavilla, mikäli tuen piiriin ohjautuminen toteutuu yhteistyönä kodin, koulun ja muiden ammattilaisten kanssa.

Seuraavilta sivuilta löydät puheterapian, erityispedagogiikan ja kielenoppimisen ammattilaisten muistilistat haasteiden tunnistamiseen ja tuen piiriin ohjautumiseen.

Oppimisen haasteiden tunnistaminen koulussa

Erityisopettajan näkökulma

Jos huoli oppilaan kielenoppimisesta herää:

- Kirjaa ylös havaintoja oppilaan oppimisesta.
- Ole yhteydessä luokan erityisopettajaan ja S2-opettajaan.
- Aloita yhteistyössä muun opetushenkilökunnan kanssa oppimisen edellytyksiä tukevat järjestelyt oppilaan oppimisen tukemiseksi.
- Ota varhaisessa vaiheessa yhteyttä oppilaan kotiin.
- Erityisopettaja arvioi oppilaan luku- ja kirjoitustaitoja sekä puhe- ja artikulaatiotaitoja.
- Konsultoi oppilaan omankielistä opettajaa, jos mahdollista.

Jos yhteistyössä tehtyjen huomioiden perusteella ilmenee tarve jatkotuelle:

- Oppilas ohjataan koulupsykologin tutkimuksiin.
- Psykologin tutkimusten perusteella määritetään, tarvitseeko oppilas esimerkiksi puheterapiaa vai laajempaa pedagogista tukea koulussa.
- Laaja-alaisissa haasteissa oppilas voidaan ohjata koululääkärin läheteellä jatkotutkimuksiin neurologille tai neuropsykologille.

Puheen ja kielen kehityksen häiriöiden tunnistaminen

Puheterapeutin näkökulma

Mitä useampi alla olevista huomioista täyttyy, sitä suurempi on kielihäiriön todennäköisyys:

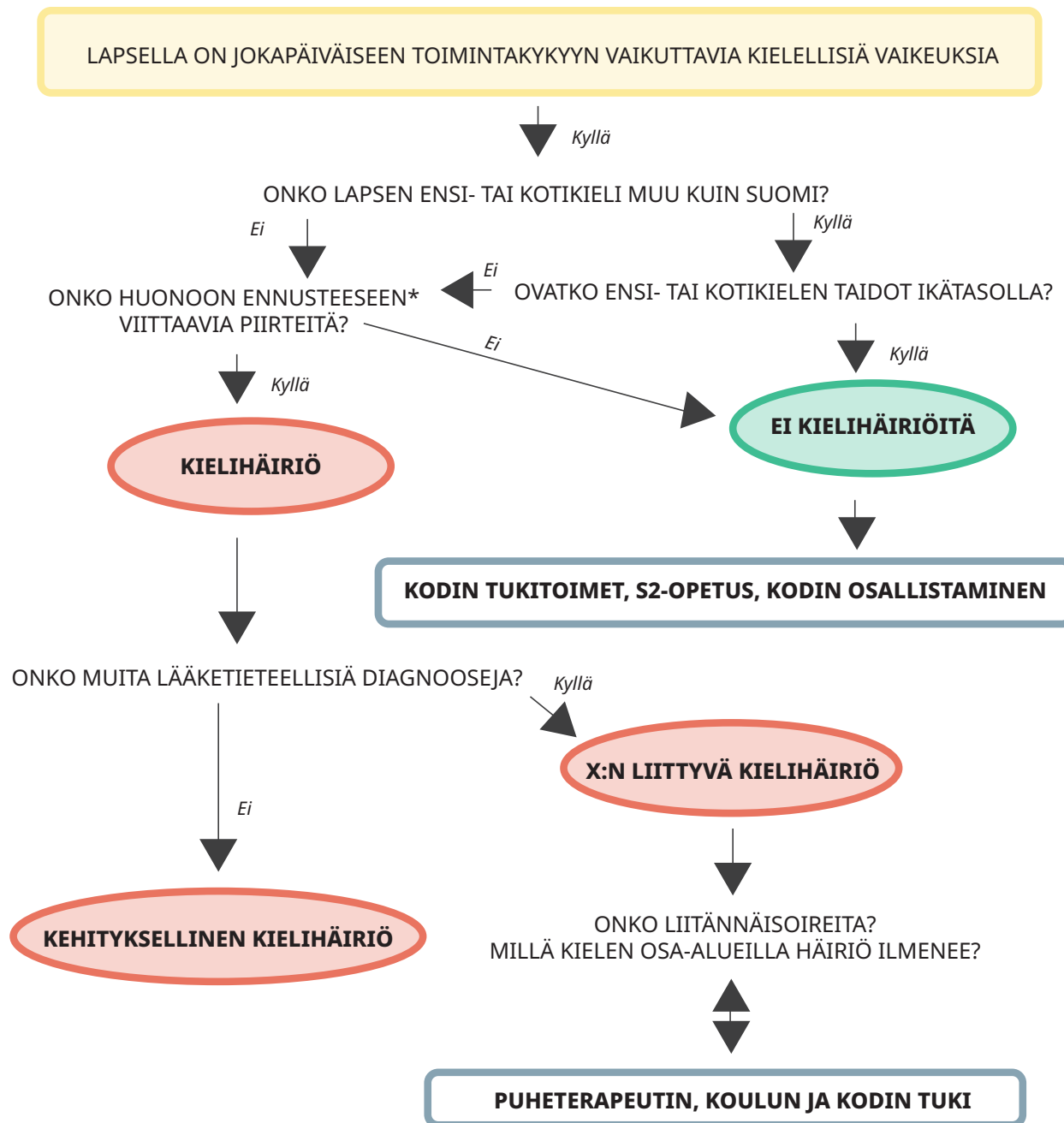
- Haasteita ilmenee myös lapsen kotikielessä (tämä on painoarvoltaan suurin huomio).
- Lapsen lähisuvussa esiintyy kielihäiriötä tai oppimisvaikeutta.
- Lapsella on haasteita käsitteellisen kielen kanssa (vrt. arkikieli).
- Virheettömän ja sujuvan teknisen luku- ja kirjoitustaidon oppiminen on hidasta.
- Uusien sanojen ja käsitteiden oppiminen on puutteellista.
- Vieraiden kielten oppimisessa on haasteita.
- Matematiikassa erityisesti sanalliset tehtävät tuottavat haasteita.
- Matematiikassa haasteita ilmenee lukujonotaidoissa.
- Peruslaskutoimituksissa esiintyy sujumattomuutta.
- Lukujen kirjoittaminen tai ymmärtäminen on puutteellista.
- Lapsella ilmenee tarkkaamattomuutta tai ylivilkkautta.
- Kielen käyttö sosiaalisissa tilanteissa aiheuttaa vuorovaikutusongelmia.
- Lapsi tulkitsee kieltä kirjaimellisesti.
- Lapsella on pulmia tunne-elämässä.
- Lapsella ilmenee käytöshäiriöitä.
- Lapsella esiintyy kieliopillisia "near miss" virheitä (muotoilu eroaa vain hiukan tavoitellusta).
- Sanojen nimeäminen tai määrittely on vaikeaa.
- Kerronta on niukkaa, viittaussuhteet epämääräisiä.

(Duodecim ym., 2019; Kunnari & Laasonen, 2022)

Jatkuu seuraavalla sivulla.

(Luku Puheen ja kielen kehityksen häiriöiden tunnistaminen – Puheterapeutin näkökulma jatkuu)

Jos lapsella epäillään kielihäiriötä, diagnosointi etenee alla olevan kaavion mukaisesti.

Mukaiillen Bishop ym. (2017) ja Kunnari & Laasonen (2022)

* Huonoon ennusteeseen viittaavat piirteet viittaavat siihen, kuinka kielelliset taidot ja kommunikointi etenevät suhteessa ikätasoon. Koululaisilla huonoon ennusteeseen viittaavat piirteet näyttäytyvät esim. kielen ymmärtämisen vaikeutena.

Kielenoppimisen keskeneräisyyden tunnistaminen

Foneetikon näkökulma

Suomenoppijan puheessa tyypillisesti esiintyviä piirteitä:

- **Vokaalit sekoittuvat toisiinsa.** Suomen vokaalit Y, Ö ja Ä, eli /y, ø, æ/ puuttuvat monista kielistä ja niiden ääntäminen ja tunnistaminen on siksi usein haastavaa kielenoppijoille. Etuvokaalit saattavat ääntyä kielenoppijan puheessa takaisina, koska se on motorisesti helpompaa:
 - *tyyny* /ty:ny/ > *tuunu* /tu:nu/
 - *pöllö* /pø:l:ø/ > *pollo* /pol:o/
 - *tämä* /tæmæ/ > *tama* /tama/
- **Pitkät ja lyhyet äänteet sekoittuvat toisiinsa.** Äänteiden kesto ei monissa kielissä erota sanojen merkityksiä. Siksi sanat kuten tuli-tuuli, kisa-kissa ja mato-matto saattavat sekoittua kielenoppijan puheessa. Lapsi ei välttämättä huomaa sanojen välillä eroa tai ääntää pitkän äänteen sanassa väärään paikkaan.
- **Diftongit kääntyvät.** Diftongeja eli kahden vokaalin yhtymiä esiintyy muissakin kielissä melko paljon, mutta erilaisina kuin suomessa. Kielenoppijan puheessa diftongit usein muuttuvat tai kääntyvät:
 - *tuoli* /tuoli/ > *touli* /touli/
 - *työ* /tyø/ > *tuo* /tuo/
 - *äiti* /æiti/ > *aiti* /aiti/
- **Painotus on muualla kuin sanan ensimmäisellä tavulla.**

Jatkuu seuraavalla sivulla.

(Luku Kielenoppimisen keskeneräisyyden tunnistaminen – Foneetikon näkökulma jatkuu)

Syitä suomenoppimisen haasteisiin:

- **Puheen epätarkkuudet voivat johtua kielenoppimisen keskeneräisyydestä.** Suomen äänteiden tunnistamisen oppiminen ja suun motoriikan mukautuminen uuteen kieleen voi viedä aikaa.
- **Lapsen ensikieli vaikuttaa uuden kielen oppimiseen.** Monet kielenoppimisen haasteet kumpuavat ensikielen ja opittavan kielen välisistä eroista. Lisätietoja löydät [KieliVertailu-työvälineestä](#).
- **Äänteet ovat puheen pienimpiä merkityksellisiä rakennuspalikoita.** Äänteiden tuoton ja tunnistamisen hallinta vaikuttaa siihen, kuinka hyvin lapsi ymmärtää ja tulee ymmärretyksi eri kielillä. On tärkeää tehdä ero sen välillä, sanooko pässi vai passi tai kenties puro vai puuro.
- **Painotus ja rytmi vaikuttavat puheen ymmärrettävyyteen.** Painotus auttaa kuulijaa havaitsemaan sana- ja lauserajoja. Suomessa sanapaino on sanan ensimmäisellä tavulla, mutta muissa kielissä paino on usein eri tavulla. Ensikielen mukainen painotus voi vaikuttaa suomenoppijan puheen ymmärrettävyyteen, vaikka puhe olisi muuten sujuvaa.

Foneetikon suositukset kielenoppimisen tukemiseen:

- **Lapset hyötyvät kuullusta mallista.** Kielen runsas kuuleminen ja selkeä akustinen malli tukevat oppimista.
- **Puhetta oppii puhumalla.** On tärkeää, että lapsi saa mahdollisuuden puhua uutta kieltä mahdollisimman paljon.

Lähteet

Adobe Stock. (n.d). Kadonneet tavarat [Valokuva ja Vektorigrafiikka]. [Huomautus: Kuva on koottu viidestä Adobe Stockin ilmaisesta kuvasta (Asset ID:t 482840507, 730387243, 793714216, 265272419, 301698036). Esimerkkejä alkuperäisistä otsikoista: seamless pattern background with heart (Asset ID 482840507), Dot pattern seamless background... (Asset ID 730387243), Seamless pattern of ornamental fish.Vector (Asset ID 793714216), Knitting vector pattern. Vector texture seamless pattern... (Asset ID 265272419) ja vector red diagonal lines pattern design... (Asset ID 301698036).]. Haettu osoitteesta <https://stock.adobe.com>.

Aerila, J.-A., Gyekye, M., Haapanen, K., Kekki, N., Peltola, K. U., Peltola, M. S., Ruokonen, I., Thurin, N., & Tyrer, M. (2022). KieliVertailu – kielitietoisien pedagogiikan tukena varhaiskasvatuksessa. Turun yliopisto. Haettu osoitteesta <https://sites.utu.fi/kielivertailu/>

Bishop, D. V. M., Snowling, M. J., Thompson, P. A., Greenhalgh, T., & CATALISE-2 consortium (2017). Phase 2 of CATALISE: A multinational and multidisciplinary Delphi consensus study of problems with language development: Terminology. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 58, (10), 1068–1080. <https://doi.org/10.1111/jcpp.12721>

H., A. (2022). Contemporary Art [Valokuva]. Pexels. <https://www.pexels.com/photo/contemporary-art-11119373/>

Hadfield, J. (1984). Elementary communication games: A collection of games and activities for elementary students of English. Thomas Nelson and Sons Ltd.

iStock. (2022). Olohuone [Valokuva]. [Huomautus: Standardilisenssillä ostettu kuva, Asset ID 1404481843.]. Haettu osoitteesta <https://www.istockphoto.com>.

Kehitysvammaliitto. (n.d.). Kuvapankki. Papunet. Haettu osoitteesta <https://papunet.net/kuvatyokalut/kuvapankki/>

Kunnari, S., & Laasonen, M. (Toim.). (2022). Lasten kielelliset vaikeudet. PS-Kustannus.

Suomalaisen Lääkäriseuran Duodecimin, Suomen Foniatri ry, & Suomen Lastenneurologinen Yhdistys. (2019). Kehityksellinen kielihäiriö (kielen kehityksen häiriö, lapset ja nuoret). Käypä hoito -suositus. Suomalainen Lääkäriseura Duodecim. <https://www.kaypahoito.fi/hoi50085>

Oppaan kuvituksessa on käytetty erikseen viitattujen kuvien lisäksi lisensoitua kuvamateriaalia (mm. iStock ja Adobe Stock).

Kiitokset

Haluamme kiittää kaikkia KiTu-hankkeen tutkimukseen ja *Enemmän puhetta* -työvälineen kehitykseen osallistuneita oppilaita, opettajia, opiskelijoita, kouluja, asiantuntijoita ja ammattilaisia. Lisäksi haluamme kiittää Turun kaupunkitutkimusohjelmaa hankkeen rahoittamisesta.

KOEKÄYTTÖVERSIO

Inspiroidu.

**TURUN
YLIOPISTO**